

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 02023

ELYE UN ELKE

Yitshak Elhanan Rontsh

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

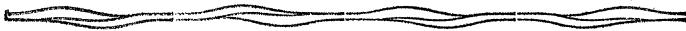
The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

י. א. דאָנאַטש

עליע אוי עלקע

פאַרלאַג, גרינינקע ביימעלעך"

ווילנע — 1938

Copyright 1938
by
J. E. Ronch
New York, N. Y.

J. E. Roncz
„Elje un Elke“

DRUK...EXPRESS" WILNO.

.1

Tיידע און באַבע לאַפידוס זינען געקומען
קיין אמעריקע מיט דרײַ היילצערנע קופערטן.
צוויי שטרויענע קערב און צוועלף פעק און
פעקלעך. אויסער דעם האָבן זיי מיטגעבראַכט
מיט זיך נאָך אַ פאַרמעגן-זייערע צען קינדער:
פינף זין און פינף טעכטער.

יעדעס קינד האָט געטראָגן צו איין פעקל.
דער זיידע-איינס, די באַבע - איינס.

צוזאַמען - צוועלף.

געווען איז דאָס לאַנג, לאַנג צוריק.
אַ יאָר דרייסיק - זאָגט דער זיידע.
איין און דרייסיק - זאָגט די באַבע.

וואָס דער זיידע זאָל ניט זאָגן, וועט אים
די באַבע פאַרריכטן; וואָס זי זאָל ניט זאָגן,
וועט ער אַ מאַך טאָן מיט דער האַנט און אויפ-
הייבן די געדיכטע שוואַרצע פּרעמען און אַ ברום
טאָן:

— עט, ס'איז טאַקע געווען אזוי, נאָר דאָך
אַ ביסל אַנדערש...

— געדענקסט, בָרוך, דעם שטורעם אויסן
זי? — דערמאָנט זיך אַ מאָל די באַבע.

— יא, דבורה, נאָר ס'איז ניט געווען קיין
שטורעם. דער זי איו געווען גלאַט ווי אַ
לאַקשנברעט.

דער זיידע איז א הויכער, אן אויסגעצויגע-
נער, מיט בלאַס-בלויע אויגן, וואָס ווערן קלע-
נער, ווען ער וויל שפּאַסן. און אזוי ווי ער
איז שטענדיק גרייט אַ שטיף צו טאָן, זענען זיי
בײַ אים געוואָרן זייער שמאַל.

די באַבע ווידער איז אַ קליינע, אַ רונדיקע,
שטענדיק אַ פאַרזאָרגטע, אויגן האָט זי פרוינע,
פולע, וואָס ווילן אַלץ, אַלץ זען.

דער זיידע האָט זייער ליב די טעכטער,
די באַבע — די זין. און ווען די קינדער האָבן
אַנגעהויבן אַרײַנברענגען אין הויז די אייניקלעך,
האָט פאַסירט דאָס זעלבע: דער זיידע האָט אַנ-
געקוואַלן פון די מיידלעך, די באַבע — פון די
ײַנגלעך.

— באַבי איז קלוג ווי די זון — האָט זיך
אויסגעפּינט די באַבע.

— וויער אָטשקע פאַרשטעקט זיי אַלעמען אין
אַרבל — האָט פאַרזשמורעט די בלויע אייגעלעך
דער זיידע.

איידער זיי האָבן ציט געהאַט רעכט אַרומ-
צוקוקן זיך. וווּ מע איז אין דער נעער וועלט,
האָבן די צען קינדער פאַרלאָזן די היים, חתונה
געהאַט און — אַוועקגעפּלויגן די פייגעלעך, איי-
גענע נעסטן זיך אויסגעפּויט.

אזוי האָט געזאָגט די באַבע צום זיידן, ווען
זיי זענען געפליבן אַליין, און, דוכט זיך, צום

ערשטן מאָל האָט דער זיידע מיט איר אינגע-
שטימט און ניט געשפּאַסט. נאָר זעענדיק, אַז
אירע גרויסע אויגן האָבן זיך אָנגעפּילט מיט
טֹרען. האָט ער זיך אַ גלעט געטאָן דאָס גלאַט-
פּאַרקאַמטע גרויע פּערדל, פּאַרזשמורעט איין
אויג און זיך אָנגערופּן:

— דבורה, פֿטור געוואָרן פון טומל. איצט
דאַרפסטו תּוֹנוּהּ מאַכן עלקען און איך וועל פירן
צו דער חוּפּה עליען און מיר וועלן פאַרן אויף
אונדזער האָניק-חודש. עס איז אַפּילו אַ קאַ-
פּעטשקע צו שפּעט. נאָר פּעסער שפּעטער ווי
קײן מאָל ניט ...

יא, די קינדער האָבן זיי פאַרלאָזן, זיך צע-
שפּרייט אין אלע טיילן פון ניו-יאָרק — איבער
בראָנקס, ברוקלין, מאַנהעטן, לאַנג איילענד און
אַפּילו סטאַטן איילאַנד.

בלויז עלקע און עליע האָבן ניט פאַרלאָזן.

2.

|| ער זינען זיי געווען, עליע און עלקע?
זיי זינען צוגעקומען שוין אין אמעריקע.
און כאַטש זיי האָבן געטראָגן ייִדישע נעמען,
האָבן זיי אָפּער פון קיין ייִדן ניט אָפּגעשטאַמט.
איר ווילט זיך נישט מאַאָ אָנשטויסן, אַז דער
זיידע האָט ליב געהאַט עלקען און די באַבע —
עליען... נאָר דאָס מאָל האָט איר ניט געטראָפּן.

ווער איז געווען עלקע?

דער באַבעס בעסטער פריינד.

אז די באַבע איז אַראָפּ איינקויפן, האָט
עלקע געהאַלטן זי אין איין רופן, געבענקט
נאָך איר. און ווען די באַבע איז צוריקגעקומען,
האָט עלקע זיך געפרייט מיט איר.

ווער איז געווען עליע?

דעם זיידנס בעסטער פריינד.

אז דער זיידע איז צוגעקומען צו אים,
האָט עליע גאָר אָנגעקוואַלן; מיט קיין אַנדערן
האָט עליע ניט געוואָלט פאַרברענגען.

עליע האָט ניט ליב געהאַט די באַבע. דער-
פאַר האָט עלקע ניט ליב געהאַט דעם זיידן.

ווער-זשע זענען זיי געווען — עלקע און
עליע?

עלקע איז געווען דער בלוי-גרינער פאַ-
פּוּגל, וואָס האָט זיך אויפגעהאַלטן ביי דער
באַבען אין הויז שוין איבער פּופּצן יאָר ציט.

עליע איז געווען דער ברוינער מוסקוליר-
טער פּערד, וועלכן דער זיידע האָט אָפּגעקויפט

מיט עטלעכע יאָר צוריק און אים געהאַלטן אין
שטאַל, וואָס האָט זיך געפונען אין הויף. דער
זיידע האָט געקאַנט פון זיין פענצטער אַראָפּ-

קוקן און האַלטן אָן אויג אויף זיין פריינד.

נאָכן אויסגעבן די קינדער איז דאָס פּוסטע
הויז, וואָס האָט זיך געפונען אין אַ פאַרוואָר-

פענער שטילער געגנט אין בראַנזוויל, פול גע-
וואָרן מיט עלקען און עליען.

— מע דארף אַ קוק טאָן, וואָס עליע מאַכטו
— אזוי האָט דער זיידע געזאָגט אַראָפּקוקנדיק
פון פענצטער צו דער שטאַל.

— ביסט דאָך נאָר וואָס געווען אונטן, פֿרוך
— האָט זיך די באַבע ווי אַנגעפייזערט אויף
אים — אַ מענטש האָט פיס און האַלט אין איין
קריכן איבער די שטיגן. וואָס וועסטו ווידער
לויפן צו עליען, אַז עסן האָסטו אים צוגעגרייט
און די שטאַל איז ריין און קיין פליגן בפּסן אים
ניט, און מיינע דאָגות האָט ער ניט, דער סוס...
דער זיידע האָט געקוקט אויף איר. די
ליפן זיינע האָבן נאָכגעמאַכט אירע רייד און ער
האָט זיך געקראַצט אין פאַטילניצע. די אויגן
זיינע האָבן זיך פאַרושמורעט און דאָס פֿנים
האָט זיך צעשמייכלט פרייט.

— אַי, דבורה, דבורה, אזוי רעדט מען
אויף מיין פעסטן פריינד? ווען דו וואַלסט זיין
דערפֿאַר, ווי ער דערפרייט זיך, ווען ער דער-
שמעקט, אַז איך קום, ווען דו וואַלסט געזען, ווי
ער ריסט זיך מיך צו באַגעגענען און ווי ער
הירושעט פון פרייד, ווען איך גיב אים אַ גלעט
איבער דער גלאַטער הויט ווי זייד, — וואַלסטו
אזוי ניט גערעדט, אַ שטומע באַשעפּעניש, דוכט
זיך, נאָר איך זאָג דיר, אַז ער האָט מער שכל

ווי א סך מענטשן, וואָס ווײַנען אויף אונדזער
גאָס. זאָל מיר גאָט ניט שטרעפֿן פֿאַר מײַנע רײד...
אַראָפֿגײן איז אים אָנגעקומען לײכט. נאָר
דאָס אַרױפֿקריכן צוריק אויף די שטיגן איז
דעם זײַדן אָנגעקומען שווער. ער האָט געהאַלטן
אין אײן סאָפֿען און זיך געמוזט גלײַך צוזעצן.
די באַפֿע איז געשטאַנען לעבן אים אַ צעשראַ-
קענע און געוואַרט. אַז ער זאָל צו זיך קומען.
כּײַ זי זאָל אים קאָנען גוט אויסרײַדן.

— נו, גָרוך, ווער איז גערעכט געווען אזא
יאָר אויף אונדזערע שונאים. סאַר אַ פֿנים דו
האַטט איצט. קוים וואָס דו זשיפעסט... געדאַרפט
זעען, וואָס עליע מאַכט... קײן אַנדער זאָך ליגט
דיר שוין ניט אין קאַפּ...

— לאַז געמאַך, דבורה, זאָגט מען דיר. איך
וועל ניט אַוועקגעבן עליען פֿאַר אַ זאַק פֿוריקעס.
הערסטו?

דאָ האָט זיך דער זײַדע אַ קראַץ געטאָן די
וויסע האָר זײַנע און זיך צעשמייכלט.

— הערסט, דבורה, ווען כּײַן אַרײַן צו אים,
האַט ער אײַנגעבויגן דעם לאַנגן האַלדז זײַנעם
און געריפֿן דעם קאַפּ אָן מײַן אַרבל און די וואַ-
רעמע פֿאַרע זײַנע האָט געשמעקט ווי פֿריש גע-
קאַסיעט היי... ער האָט אַרױסגעשטעקט די לאַנג-
גע צונג און אָנגעהויבן לעקן מײַן פֿנים. ווי אַ
קינד לעקט אַ צוקערקע... זאָג, דבורה, וויפֿל איז

דאָס ווערט, האָ דאָכט זיך אַ פּערד, אַ פּיר-
פּיסיקע שטומע תּיה און וויזט אַרויס אַזוי פּיל
ליבשאַפט און גוטסקייט, אַז עס פּאַרכאַפט ביי
דער נשָׁמה. כּוואַלט זיך ניט שעמען, וואַלט איך
זיך צעוויינט... אַזוי רירט ער מיך צו מאַל...
די פּאַפּע איז צופּרידן, וואָס דער זיידע איז
געקומען צו זיך, נאָר זי קען ניט פּאַרטראַגן
זינע רייד וועגן פּערד.

— גענוג גענוג דיר געפּאַלפּעט — זאָגט זי,
ריידנדיק אין טעפּל אַרײַן, ווייל די גאַנצע צייט
פּאַרברענגען זיי איצט אין קיך, וווּ ס'איז אי
וואַרעמער, אי היימלעכער.

פון זיידנס רייד קען מען טאַקע מיינען, אַז
עליע איז גוט צו יעדן איינעם, וואָס קומט צו
גאַסט. נאָר ס'איז ניט אַזוי.

איין מאַל איז דער זיידע קראַנק געווען
און די פּאַפּע איז אַראָפּ שפּיזן עליען. זי האָט
זיך אַ פּיסל געשראַקן פאַר אים און פון יעדן
ריר זינעם מיטן ריזיקן גוף האָט זי אַ ציטער
געטאָן. דאָס ערגסטע איז אָפּער געווען, ווען
זי האָט אים דערלאַנגט דעם עמער מיט עסן.
זי איז געווען זיכער, אַז ער וועט אָפּשאַצן איר
גוטסקייט. אַנשטאַט דעם האָט ער מיטן לאַנגן
קאַפּ געגעבן אַ שמיץ אַוועק דעם עמער, וואָס
איז געפּלויגן צו דער טיר, און די פּאַפּע האָט
אויסגעלאָזט אלע בייזע תּלומות צו זיין קאַפּ.

זי איז געבליבן שטיין א צעטומלטע און דער-
 שראַקעגע און ניט געוויסט וואָס צו טאָן.
 עליע איז געוואָרן נאָך שטעפער ביי זיך און
 ער האָט אין גאַנצן געוואַלט אַרויסשפּאַצירן פון
 שטאָל. און אָפּשן האָט זיך אים גאָר געגלוסט
 צו עסן אין אַ רעסטאָראַן?.. קוים מיט צרות איז
 דער באַבען געלונגען (מיט אַ שטיק האַלץ. וואָס
 זי האָט צום גליק געפונען דערנעבן) אים אַרשנ-
 צוטריבן צוריק און אויף גיך פאַרמאַכן די
 שטאָל. ווען זי איז אַרויפגעקומען אין קיך. איז
 זי געווען אַן אַנגעצונדעווע.

— אַ פּערד פּלעבט אַ פּערד! פּרוך. איך
 זאָג דיר. אַז קיין גוטס וועט דערפון ניט אַרויס-
 קומען. דו דאַרפסט אים האַפּן ווי אויגנווייטיק.
 זאָג איך דיר. שוין צייט, זאָלסט פּטור ווערן פון
 אים. ער האָט איבערגעקערט דעם עמער, דער
 רוח ווייס אים. ער האָט ניט געוואַלט נעמען פון
 מיר די שפּיז. קוים מיט צרות אים אַננגע-
 האַלטן, אַז ער זאָל ניט אַרויסלויפן פון שטאָל...
 די באַבע האָט זיך געפילט שולדיק. זי האָט
 געוויסט, אַז דער זייע איז אויף איר ניט אין
 פּעס — ער איז קיין מאָל ניט געווען אין פּעס —
 נאָר עס האָט איר פאַרדראָסן. וואָס ער וועט
 קראַנקערהייט מוזן אַראָפּגיין צו שפּיזן עליען.
 — אַ קלוגער פּערד, עליע! כּוּזאַל אַזוי
 דערלעבן משיחן מיט דיר צוזאַמען, ווי ער איז

א חכם. דערקלערט א שטריק. א יוניענמאן —
עליע, וויל ניט קיין פרעמדע שפּיזער... האַסאָר
אים געפרוּווט געבן א שטיקל צוקער, דבורה?
— געגעבן, געגעבן, נאָר ער האָט מיר שיר
דעם קאַפּ ניט אַראָפּגעדרייט, זאָג איך דיר.
— נו, דאַרף מען אַנטאָן די שיך און אַראָפּ-
גיין אים אויסזידלען, פאַר וואָס ער האָט פאַ-
ליידיקט אַ לעידי. ער וועט שוין פאַקומען פון
מיר די אַמתע פאַרציע מוסר. נאָר ער איז קלוג...
הערסט, דבורה, קליגער פון אַ פּראָפּעסאָר...
די פּאַפּע איז געווען גערעכט. צוליב וואָס
דער זיידע האָט איצט געדאַרפט האָבן אַ פּערד.
האָט קיינער ניט געוויסט. צוריק מיט עטלעכע
יאָר, ווען ער האָט נאָך אַ מאָל געטאָן אַ טאָג
אַרבעט, האָט ער געהאַט אַן אויסרייד, אז ער
מוז האָבן אַ פּערד. דער זיידע איז געווען אַ
גלעזער פּיט פאַך. אַמט, די מערסטע גלעזער,
וואָס דאַרפן וווּ אַרבייטעלעך אַ שויב, מוזן ניט
צוליב דעם האָבן אַ פּערד, און דער זיידע האָט
יאָרן לאַנג אַרבייטגעשטעלט שויבן אָן אַ פּערד.
נאָר ווען די קינדער זינען אונטערגעוואַקסן
און דער זיידע האָט שוין געקענט אויסרוען
זינע אַלטע פיינער, וויל די קינדער האָבן אָפּ-
געמאַכט פּי זיך אויסצוהאַלטן זייערע אַלטע
טאַטע-מאַמע, האָט דער זיידע פאַשלאַסן, אז
ניין — ער איז נאָר ניט אַלט, ער קען נאָך

ארבעטן. נאָר אַלץ, וואָס ער דאַרף. איז—א פּערד.
 ווייל זינט ער איז געווען א קינד, האָט ער ליב
 געהאט צו קוקן און ריטן אויף פּערד און זיין
 גאַנץ לעבן האָט ער געטרוימט צו האָבן אן אייגן
 פּערד.

3.

ב וון זינע 5 זיין האָט דער זיידע בלויז
 איינעם ליב געהאט. דאָס איז געווען ראַלף, זיין
 יינגסטער זון, וועלכער פלעגט אים פירן צום
 פּערדמאַרק, אָדער א מאָל צו א פּערד-וועטלויף.
 א גאַנצע וואָך פלעגט ער דאָן מיט ראַלפּן
 שמועסן וועגן די פּערד, וואָס זיי האָבן געזען.
 ווען ס'איז געקומען די צייט צו קויפן א
 פּערד, איז דער זיידע געווען אַרײַנגעטאָן אין
 דעם איפּערן קאַפּ. ראַלף האָט פאַרלאָרן דאָס
 געדולד אַרומצולויפן מיטן פאַטער איפּער אַלע
 פּערדמערק און באַקוקן צענדלינגער פּערד. נאָר
 דער זיידע האָט דערפון שטאַרק הַנָּאָה געהאט
 און ס'איז אים צוגעקומען א שטיק געוונט
 דערפון.

געקויפט דאָס פּערד האָט ער פאַר אייגענע
 געלט, וואָס ער האָט יאָרן-לאַנג געהאט אָפּגע-
 שפּאַרט. צום פּערד האָט מען צוגעקויפט א
 בריטשקע און דער זיידע איז געווען גרייט
 אַרײַנצושטעלן שויפן. אָמט, ס'איז געווען ליכטער

צו טראָגן א שויב אונטערן אָרעם ווי צו מאַכן
פאַר דעם פּלאַץ אין וואָגן. נאָר אַרבעט האָט דער
זיידע געהאַט זייער ווינציק. און ווען ער האָט
געדאַרפט ערגעץ וווּ אַריינשטעלן אַ שויב, איז
דאָס ביי אים איצט געווען אַ וויכטיקע געשעעניש.
מע האָט געדאַרפט שפּאַנען עליען, מע האָט גע-
דאַרפט אַרומפּוצן די נאַרשטויבטע ברייטשקע,
מע האָט געדאַרפט איינדעקן דאָס קעסטל מיט
גלאַז און שטרוי, אַז עס זאָל ניט באַשעדיקט
ווערן פון אַ שטאַרקן שאַקל.

די קינדער זיינען געווען צופרידן, וואָס
זייער פּאָטער איז באַשעפּטיקט מיטן פּערד.

אַ מאָל פּלעגט דער זיידע אַריינזעצן די
אייניקלעך אין דער ברייטשקע און זיי ווייזן, ווי
גוט עליע פאַרט. נאָר עס זיינען צוגעקומען אַזוי
פיל אייניקלעך, אַז דער זיידע האָט געמוזט אויפ-
געבן זיין פּלאַץ.

געקומען זיינען זיי אַלע זונטיק. אַ צען
אייניקלעך האָבן געוואָלט פאַרן מיט עליען.
פּלאַץ איז געווען בלויז פאַר צוויי.

אַמט, ראַלף האָט געוואָלט איינשפּאַנען
עליען און פירן די קינדער, נאָר דער זיידע האָט
ניט געלאָזן. ראַלף האָט אים בלויז געמעגט
העלפן איינשפּאַנען, נאָר האַלטן די לייצעס האָט
ער קיינעם ניט דערלויבט. עליע האָט באַלאַנגט

צו אים אין זיי האָפּן זיך ניידע פאַרשטאַנען.
מער קיינער ניט.

לעצטנס האָט מען, וויזט אויס, אויפגע-
הערט צו ברעכן שויבן, וויבּל חדשים לאַנג איז
מען ניט געקומען צו לאַפּידוסן, דעם אַלטן
גלעזער, ער זאָל אַרײַנשטעלן אַ שויב, און ווען
מע איז שוין אַ מאָל יאָ געקומען, פלעגט זיך
דער זיידע אַרויסדרייען פון דער אַרבעט, דאָ
איז אים געווען צו ווייט צו פאַרן, דאָ איז אים
ניט געפעלן געוואָרן דאָס אויסזען פון דעם
אַרבעטסגעבער...

ראַלף, דער יינגסטער זון, האָט שוין אויך
חַתונה געהאַט און ער איז געווען פאַרנומען מיט
זײַן נײַער היים. דער זיידע האָט אָבער געבענקט
נאָך אַ פערדמאַרק. אַליין האָט ער ניט גע-
וויסט וויהין צו גיין. ער האָט זיך געשעמט צו
בעטן ראַלפּן, אַז ער זאָל מיט אים אַרויספאַרן
אַנקוקן פערד. ער האָט געוויסט, אַז ראַלף דאַרף
דעם פרייען טאַג פאַרברענגען מיט זײַן יונג
וויבּל, דאָך האָט דער זיידע ניט אויסגעהאַלטן.
אײַן מאָל און נאָך אַ מאָל שטילערהייט, אַז די
פאַבע זאָל נישט הערן, אים געבעטן, אַז ער זאָל
אויסגעפינען, וווּ מע קאָן זען אַ סך פערד.

ראַלף האָט ליב געהאַט זײַן וויבּל און זי
האָט זיך ניט געקאַנט דערוואַרטן אויפן זונטיק,
ווען איר מאַן וועט מיט איר פאַרברענגען דעם

גאנצן טאָג. און דאָ זאָגט איר ראַלף אָן די
שלעכטע פשוּרה. אז ער מוז מיטן אלטן גיין
אַנקוקן פּערד.

— פאַרשטיי, עטל טייערע. פאַפ דאַרף אויך
האַפן פאַרגעניגן און איך ווייס, אז ער וועט דיר
דאַנקבאַר זיין פאַר דעם זונטיק, וואָס דו האָסט
מיך אָפּגעגעבן צו אים.

דער זיידע האָט זיך געהאַט אויסגעפּוצט
אין עסיק און אין האַניק. ער האָט זיך אָנגעטאַן
אַ ווייסע העמד און אַ שוואַרצן שניפּס, אַ זאַך,
וואָס ער האָט זעלטן געטאַן, ווייל ער האָט פּינט
געהאַט שניפּסן. ער האָט אָפּגעפּוצט זינע שייך
צוויי, אז זיי האַפן געגלאַנצט, האָט זיך אין שפיגל
פאַרקאַמט דאָס בערדל.

און צו דער באַפּען האָט ער געזאָגט:

— דבורָה, איך גיי אַינקויפּן אַ ניש פּערד.

און ער האָט עס טאַקע געמיינט. ווייל ווען
ער איז געקומען אויפן פּערדמאַרק און דערזען
אַזא אויסוואַל פון שיינע גראַציעזע פּערד פון
אַלע קאָלירן און פאַרשיידענער הייך, האָט ער
זיך אין גאַנצן פאַרגעסן און אָנגעהויבן אַינריידן
ראַלפּן. אז ער וויל קויפּן נאָך אַ פּערד. קוים
מיט זָרות האָט אים ראַלף אָפּגערעדט דערפון.

ראַלף איז געווען זיין בעסטער זון, ווייל
ער האָט נישט אָפּגעלאַכט פון אים, נאָר זיך אינעם
טערעסירט ווי דער טאַטע זינער מיט פּערד.

— ווען איך וועל שטארבן, ראליף, זאלסטו
צונעמען עליען צו זיך. זאלסט אים ניט פאר-
קויפן. הערסט, וואָס איך זאָג דיר? — האָט עטלע-
כע מאָל דער זיידע אָנגעזאָגט ראָלפּן.

.4

|| ען די באַבע פלעגט גיין צו די קינדער
צו גאָסט, האָט איר דער קאַפּ אָנגעהויבן זיי
טאָן פון טומל און האַרמידער. יעדער איז גע-
ווען גוט צו איר, יעדער האָט זיך געוואָלט
אויספּינען פאַר איר.

— מאַמע, גיב אַ קוק, וואָס איך האָב גע-
קויפט פאַר לעניען...

— באַבע, זע, וואָס איך האָב געמאַכט אין
סקול...

— שוויגער, נעמט עפעס אין מויל אַרשן.
ס'איז געווען גוט. די באַבע האָט אָנגע-
קוואַלן. ווער האָט זיך געקאַנט דאָן פאַרגלייבן
מיט איר? מע איז געקומען צו איר אין הויז
מיט אַ מאַשין און זי אַהיים געבראַכט אין אַ
מאַשין. און טאַמער האָט אַ קינד זיך ניט געהאַט
אַרויפגעאַרבעט צו אַן אייגענער קאַר. האָבן זי
די קינדער געפירט אין אַ טעקסי. מע האָט ניט
געלאָזט די אַלטע מאַמע זיך שלעפּן אין טראַמוווי
אַדער קרייכן אין אַ סאַבוועי. טייערע קינדער
פיי איר, גאַלדענע אייניקלעך. אַ לעבן אויף זיי.

נאָר שטענדיק. אין סאַמע מיטן יום-טוב, ווען דאָס גאַנצע הויז האָט זיך געפרייט מיט דער באַפען. האָט זי זיך פלוצלונג דערמאַנט אָן נאָך אַ מיטגליד פון דער מישפּוּחה — אָן עלקען.

— ווער ווייס, האָט דער פויגל טוט דאָרט... איבערגעלאָזט אים אַליין... אַ רחמנות... נעבעך. כאַטש פאַרן אַוועקגיין האָב איך אויסגעריי-ניקט די שטיב און איבערגעלאָזט גענוג צום עסן און טרינקען. נאָר אַ פויגל איז ווי לַהבדיל אַ מענטש. האָט מוֹרָא אַליין צו בלייבן אין אַ פוסטן הויז.

און נאָך דעם, ווי זי פלעגט זיך אָנהערן וועגן אַלע קלוגע רייד פון די אייניקלעך און אויסהערן אַלע טענות און מאַנות, וואָס די קליינע האָבן געהאַט איינע צו די אַנדערע. פלעגט די באַפע אויסדערציילן עלקעס תּכמות: ווי דער פויגל איז אַ בר-דעת; ווי מע דאַרף אויספאַסן אויף אים ווי אויף אַ קליין קינד. די באַפע פלעגט אָנקוועלן, ווען דער עולם האָט געלאַכט פון איר דערציילן. נאָר צו פיל האָט זי ניט ליב געהאַט צו ריידן. אַן אַנדערש מאַל — פלעגט זי זאָגן. אַדער:

— „גענוג, גענוג, ס'איבעריקע וועט אַיך עלקע אַליין אויספלאַפלען“.

ווי גוט זיי האָפֿן זיך פֿאַרשטאַנען—די באַבע
און עלקע.

געהאַלטן האָט מען דעם פּוּיגל אין אַ גרוי-
טער גרינער שטיבג, אין קיך. די שטיבג האָט
געהאַט צוויי שטאַפּעלעך. געוויינטלעך פֿלעגט
עלקע זיך אויפהאַלטן אויפֿן ערשטן שטאַפּל.
זי פֿלעגט מערסטנס זיין באַשעפּטיקט מיט זיך—
רייניקן די פֿעדערן, שאַרפֿן אָן די גראַטעס דעם
שנאָבל, קנאַקן קערלעך, אָדער ריידן צו זיך
אַליין—מורמלען, שלוקערצן, קראַקען.

ווען די באַבע פֿלעגט ניט זיין, פֿלעגט איר
ווערן אומעטיק, דער זיידע פֿלעגט זיך פֿאַרטיפֿן
אין אַ פֿלאַט און איר ניט שענקען קיין אויפֿ-
מערקזאַמקייט.

ווען אים פֿלעגט אויך ווערן אומעטיק,
פֿלעגט ער דאַן צוגיין צו דער שטיבג און פֿרוּוון
זיך פֿאַרוויילן מיט עלקען, ער פֿלעגט זיך רייצן
מיט איר, אַרבינשטעלן אַ פינגער אין שטיבג און
זי פֿלעגט ביז אים וועלן אַ פּיק טאַן מיטן שנאָבל.
אָדער אים וועלן פֿאַרקלעמען אין אירע געדריי-
טע נעגל. דער זיידע איז אָבער געווען פֿלינקער
פֿון איר. ער פֿלעגט אַרויסכאַפֿן דעם פינגער
אין צייט—און לאַכן און זאָגן צו איר:

—האַ, פּאַלי, ניט אַנדערשנאַר דער פינגער
חילט זיך דיר? נאַ דיר אַ פֿליפּעדער און פּיק

אים, וויפל דו ווילסט... נא, רוף: „פאָ-בע-ע!...“
 ווו איז די באַבע פאָלי? באַלד קומען באַבע.
 עלקע פלעגט קוקן אויף אים. מאַנען ביי
 אים די באַבע און מיט אַ מאַל פלעגט זי זיך
 צעקוויטשען און עפענען אַ מויל, אַז מע האָט
 געקאָנט הערן אין גאַס: „פאָ-בע! באַבע! באַבע!“
 און נאָך דעם גלאַט קוויטשען אומפאַרשטענד-
 לעכע ווערטער, גיך-גיך.
 דער זיידע פלעגט ווערן אין פֿעס און
 שרייען צו איר:

— נו, גענוג שוין!

זי פלעגט זיך נאָך העכער צעקוויטשען און
 דער זיידע פלעגט זיך מיט ביידע הענט פאַר-
 שטעלן די אויערן און שרייען צו איר:
 — משוגענער פויגל! שוויג, זאָג איך דיר!
 נאָר די פאָלי, ווי אויף צו להכעיס, האָט
 ניט אויפגעהערט. דאָן האָט איר דער זיידע גע-
 געבן אַ שטיקל עפל, אָדער נלה, אינגעטונקט
 אין זיסער קאווע. ערשט דאָן פלעגט זיך פאָלי
 באַרויקן און זיך ווידער נעמען צו דער אַרבעט:
 שאַרפן דעם שנאָבל און רייניקן די פעדערן
 אירע.

דערפאַר, אַז די באַבע איז נאָך געשטאַנען
 אויף יענער זיבט טיר, האָט שוין עלקע דער-
 קאָנט אירע טריט און זיך דערפרייט מיט זי.
 און ווען די באַבע האָט זיך באַוויזן אין קיך, איז

ווי זי האָט נאָר אַוועקגעשטעלט די פעקלעך.
וואָס זי האָט געבראַכט, איז זי באַלד צוגעגאַנגען
גען צו עלקען. עלקע איז שוין דאָן אַראָפּגע-
קראַכן אויפן נידעריקערן שטאַפל און געוואָר-
קעט פון צופרידנקייט. די באַבע פלעגט איר
דאָן געבן אַ פינגער, נאָר עלקע האָט אים נישט
געפיקט. אָנשטאַט דעם אים אַריינגענומען פאַר-
זיכטיק אין אירע נעגל און אים געהאַלטן אַזוי
און געקוקט אויף דער באַבען מיט פריינטלעכע
אויגן. און די באַבע פלעגט זאָגן צו איר:

— שיינע פּאַלי! געבענקט נאָך דער באַבען?
דאָ פלעגט זיך דער זיידע אַריינמישן, פאַרזשמו-
רען די בלויע אייגעלעך און אַרויסשיסן:
— הלוואי גיט ער דיר אַ פיס. איך וואָלט
זיך מוּחָה געווען, אַזוי ווי דו זעסט מיך אַ
לעבעדיקן!

די באַבע פלעגט דאָן ענטפערן גיך:
— אַלץ בעסער ווי דיין עליע, וואָס קערט
איבער דעם עמער שפּיז, ווען מע ברענגט אים
עסן.

ווען באַבע-זיידע פלעגן זיך אַ מאָל צע-
ווערטלען און ריידן הויך און היציק, פלעגט
עלקע נישט קאָנען פאַרליידן. זי פלעגט זיי נאָכ-
מאַכן, ווי זי וואָלט זיך אויך אַריינמישן אין זיי-
ער שמועס. און אָפט פלעגט זי שרייען אַזוי
הויך, אז זיי האָבן נישט געקאָנט פאַרזעצן זייער

דיידן. דאן פלעגט די באַבע ווערן אין פֿעס און
אויסשרייען צו עלקען:

— שאַראַפּ! שוויג, דו, מרשעת, דו!

נאָר עלקע פלעגט איר ענטפערן מיט אַ
נאַכקריים, פון וואָס די באַבע פלעגט נאָך מער
בייז ווערן און פון וואָס דער זיידע פלעגט היל-
כיק לאַכן:

— זעסט, אפילו עלקע איז מיט דיר ניט
אַנשטימיק, איאַ, עלקע?

און ער פלעגט צוגיין צו דער שטינג און
פרוון אַרבינשטעקן אַ פינגער.

די באַבע פלעגט עס דערזען און אויסרופן:

— הלוואי גיט זי דיר אַ ביס, זאָלסט האָבן

צו געזענקען!

ווען די זון פלעגט שנינען אויף איר, פלעגט
עלקע זיך פילן גוט און אָנהייבן זינגען, פרוון
נאַכמאַכן דעם קאַנאַריק, וואָס ראַלף האָט גע-
האַלטן אין זיין צימער, איידער ער האָט חתונה
געהאַט און זיך אַרויסגעקליבן פון דאַנען.

עלקע פלעגט וועלן זינגען סאַפּראַן, נאָר
עס פלעגט אַרויסקומען קאַמיש, און די באַבע
פלעגט איר אַרויסהעלפן:

— שיין, פאַלי, אוי, ווי שיין!

ולקע האָט פֿינט געהאַט טומל אין הויז.
 ווען דערוואַקסענע מענטשן פֿלעגן זיך צוזאַמען-
 קומען אין קיך און אָנהייבן היצן זיך וועגן פֿאַ-
 ליטיק, האָט עלקע דאָס ניט געוואָלט לידן. וי
 האָט נאַכגעמאַכט יענעם, וואָס האָט זיך געהיצט
 צוממערסטנס. זי האָט געשרייען, געקוויטשעט און
 איבערגעהאַקט די אַרגומענטן. טייל מאָל האָט
 זי זיך גוט אַינגעהערט צו דער דיסקוסיע, גע-
 ווען שצ-שטייל. נאָר מיט אַ מאָל זיך אַ צעלאָן
 געטאָן מיט אַ געקוויטש, ווי זי וואָלט אויך גע-
 נומען אַ וואָרט און אַרויסגעזאָגט איר מיינונג
 וועגן דער פראַגע. זי האָט זיך אויך געהיצט.
 נאָר וואָס זי האָט געזאָגט, האָט קיינער ניט
 פֿאַרשטאַנען. ס'איז אָבער קלאָר געווען פֿון איר
 ערנסטן טאָן, אז די זאך גייט איר שטאַרק אָן.

דערפֿאַר איז עלקע געוואָרן אַן אַנדער
 מענטש, ווען די אייניקלעך האָבן זיך באַזויזן
 אין קיך. דאָס פֿלעגט געוויינטלעך פֿאַסירן זונ-
 טיק נאָך מיטאַג. עלקע איז דאָן געווען אַן
 אויסגעצוואַגענע, אַ זאַטע. די העלע קאָלירן פֿון
 די מיידלשע קליידלעך האָבן עלקען גלייך גע-
 מאַכט פֿריילעך און איבערהויפט זינען איר גע-
 פעלן די הילכיקע שטימעלעך פֿון קליינזאָרג.

אזוי שנעל ווי די קינדער זינען אריינגע-
קומען. איז עלקע גלייך ארונטער אויפן אונ-
טערשטן שטאפל און אנגעוויפן חארקען גוט-
מוטיק. ווי זי וואלט די קינדער צוגערופן צו
זיך. נאך דאס איז ניט געווען נייטיק. ווייל די
קינדער האבן זיך גלייך א לאז געטאן צו איר.
נאך דעם ווי זיי האבן זיך צעקושט מיט דער
באבען.

דעם זיידן האבן זיי ניט גערן געקושט.
ווייל ער האט זיי געשטאכן מיט זיין בארד און
וואנצעס.

די קינדער האבן די ערשטע זאך אנגעוויפן
ריידן צו עלקען:

— האלא, עלקע! וואס מאכסטו, עלקע?

נאך עלקע האט געשוויגן און זיי באקוקט
און הנאה געהאט פון זייערע קולות.

— זאג: באָ — בע! זאג: „האלא!“

עלקע האט עפעס געמורמלט צופריידן. ווי
זי וואלט וועלן. אז די קינדער זאלן ניט אויפ-
הערן ריידן. זי האט א בייג געטאן איר קעפל
אויף א זנט. ווי זי וואלט בעסער וועלן הערן
זייערע שטימעס. דאן האבן די קינדער אנגע-
וויפן רייצן זיך מיט איר, אריינשטעקן א פינגער
אין שטייג.

עלקע האט געווארטשעט. ווי זי וואלט גע-
זאגט: „ניין, טוט דאס ניט.“ און ווען די קינדער

האַפן ניט געפאלגט. האָט זי זיי געדראַט מיט איר שנאָבל און ווידער געמורמלט. וואָס דאָס האָט געמיינט: "רעדט צו מיר מיטן מויל". נאָר טשעפעט מיך ניט מיט די הענט".

ווען די קינדער האָפן פאַרלאָזן עלקען און זיך אַוועק שפּילן אין אַנדערן צימער, האָט עלקע אָנגעהויבן זיי צוריקרופן. זי האָט גע-מאַכט אַלערליי קונצן, וואָס זי האָט גערעכנט, אַז זיי וועלן די קינדער צוריקברענגען צו איר. זי האָט געשרייען: "באַפּע!"; זי האָט אזוי פּיין אויסגערופן: "האַלאַ, פּאַלי! גודבאי — גודבאי! שאַראַפּ נאַיס פּאַלי!"

די קינדער האָפן דאָס געהערט און זיי זי-נען אַרײַנגעקומען צוריק און צרומגערינגלט די שטיג. די פּאַלי האָט דאָן געלאַכט צו זיי און אזוי זיט געוונגען, ווי דער קאַנאַריק. די קינ-דער האָפן זיך געהאַלטן בײַ די זיטן פון גע-לעכטער און די פּאַלי האָט מיטגעלאַכט מיט זי און זיך אויך אַמוזירט. מע האָט דאָן דערפּילט, אַז זי איז אויך ווי אַ קינד און מע וואָלט זי גע-דאַרפט אַרויסלאָזן פון שטיג און זיך לאָזן שפּילן מיט די קינדער אויף דער פּרײַ.

די באַפּע האָט גאָר אָנגעקוואַלן פון איר עלקען, וואָס זי אַמוזירט די קינדער און וואָס זי איז דעם ערשטן מאָל אין אַ גאַנצער וואָך אזוי פּרײַלעך. די באַפּע פּלעגט דאָן צוגיין צו

דער שאפע און ארויסנעמען א וואזע מיט גרינע.
גריין-פלויע און רעגנבויגן-קאָלירטע פעדערן. וואָס
זי פלעגט צונויפקלעבן פון דער שטעג, ווען זי
פלעגט עלקען ארויסנעמען און איר געבן א באָד.
די באַבע האָט דאָן די אייניקלעך געגעבן די
פעדערן און שטאַלצירט מיט זייער שיינקייט און
גרינקייט.

— נאָר זעט, באַהאַלט זיי פון דער פּאַלי,
ווייל זי ווערט אין פּעס, ווען זי זעט די פעדערן
— פלעגט זי בעטן די קינדער.

אירע בעסטע קונצן פלעגט עלקע אויך
אויספרוהן, ווען זי האָט דערוען, אז די קינדער
טוען זיך אָן אַהיים צו גיין. ווען זיי פלעגן צו-
גיין צו דער טיר, האָט עלקע אָנגעהויבן אויס-
רופן:

— גודבאי! גודבאי!

נאָר געטאָן האָט זי עס אַזוי צאָרט, ווי נאָר
מעגלעך. און באַלד נאָך דעם האָט זי אָנגעהויבן
אויסזינגען איר „האַלאַ, פּאַלי!“ און „באַבע!“
די קינדער פלעגן צוגיין צו דער שטעג
זיך געזעגענען מיט איר. זי פלעגט דערפילן, אז
זיי פאַרלאָזן זי און מע האָט געזען, ווי זי
שפּרינגט אַרום נערוועז איבער דער שטעג, ווי
זי וואָרט וועלן אַרויס און זיי באַגלייטן, אָדער
ווי זי וואָלט זיך געבעטן ביי זיי, אז זיי זאָלן זי
ניט פאַרלאָזן

1 אָךְ צוויי זאכן האָבן עלקען אַרײַנגעבראַכט
 אין אן אויפגערעגט, פריילעך געמיט. דאָס איז
 געווען, ווען זי פלעגט דערהערן דאָס רוישן פון
 אן אַעראָפּלאַן. נאָך איידער עמעצער אין הויז
 האָט עס געקענט דערהערן. האָט עס שוין עלקע
 דערפילט און דערהערט און זי האָט אָנגעהויבן
 דרייען דעם קאָפּ אויף אַרויפצו און זיך דראַפּען
 איבער די גראַטעס פון איר שטיג, היי זי וואָלט
 וועלן אַרויס. כאַטש זי האָט געשוויגן דאָן. האָט
 אָבער די באַפּע גלייך באַמערקט. אז עלקע איז
 אומרויק. זי פלעגט דאָן עפענען דאָס פענצטער
 און קוקן אין הימל אַרײַן. און באַלד האָט זיך
 טאַקע דערהערט דאָס פּרומיקע רוישן פון אַ
 לופטמאַשין. וואָס נענטער דאָס רוישן, אַלץ
 שטאַרקער איז געוואָרן די אומרוי פּי עלקען. און
 ווען מע האָט שוין געקענט זען דעם אַעראָפּלאַן
 איבערן קאָפּ. דאָן האָט עלקע ווי געציטערט פון
 אויפּרעגונג און אָנגעהויבן וואָרטשען צו זיך
 אַליין. האָט זי געציטערט פון מוראַ, מיינענדיק,
 אז דאָס קומט אַ שונאַ אויף איר? אַדער האָט
 זי מקנא געווען דעם דרויסנדיקן פּויגל זײַן
 פּרעהייט? ווער ווייס? נאָר רויק איז עלקע
 קיין מאָל ניט געווען, ווען אן אַעראָפּלאַן איז
 געפּלויגן איבער איר געגנט. אַפילו ווען זי

איז געשמאק געשלאָפן, פלעגט זי זיך אויפכאַפן
און אָנהייבן זיך ריפן אויף דער פריי, ווען זי
האַט דערהערט דעם אַראָפלאָן.

די צווייטע זאַך, וואָס האָט עלקען אויפגע-
רודערט, איז געווען, ווען די באַבע פלעגט מאַכן
אַ פּינקוכן פון אייער, דער ריח פון געפרעגלטע
אייער האָט עלקען ווילד געמאַכט. זי פלעגט
אָנהייבן אַרומטאַנצן איבער דער שטייג, אַרויס-
שטעקן דעם שנאָבל, די אויגן פלעגן ווערן
גיריק און מע האָט געקאָנט זען, אז זי גייט אויס
נאָך אַ נאַש פון פּינקוכן. די באַבע האָט עס גע-
וואַסט און זי פלעגט דאָן ריידן צו עלקען און איר
צוואַנגן. אז זי וועט איר געבן איר חלק:

— באַלד, באַלד, עלקע, וועל איך דיר געבן
אַ שטיקל, זע נאָר, ווי עס ברענט פּי איר, ווי
זי וואָלט אויסגעאַנגען פון הונגער, אזא נאַשערן
ווען די באַבע פלעגט אויף אַ גאַפל צוטראַגן
אַ שטיקל פּינקוכן צו דער שטייג, פלעגט עלקע
שוין שטיין אויף די גראַטעס און מאַכן: „איז איז“
דאָס האָט געמיינט: „שנעלער, שנעלער! עס גייט
פיר אויס די נשמה!“

פּינקוכן איז געווען איר באַליבטסטער
מאַכל, און אויך אַלין, וואָס איז געווען געפרעגלט
מיט אייער, ווי אַ שטייגער, געפרעגלטע חָלָה,
דאָס די באַבע פלעגט מאַכן זונטיק, ווען ס'פלעגט
איבערפלייבן חָלָה פון שבת.

ניט בלויז דערפאר, וואָס די באַבע האָט איר
געגעבן אלע גוטע זאכן, האָט עלקע זי ליב גע-
האט. איין מאָל אין וואָך פלעגט די באַבע עלקען
געבן אַ באַד אין באַדצימער. זומערצייט, אין די
גרויסע היצן, פלעגט די באַבע איר געבן אַ קאלטן
שפּריץ יעדן צווייטן טאָג. אַז, האָט דאָס עלקע
ליב געהאַט! און ניט בלויז עלקע, נאָר די באַ-
בע אַליין האָט אויך הנאָה געהאַט דערפון און
עס דערציילט דעם זיידן, וועלכער פלעגט דאָן
ניט שפּאַסן מיט דער באַבען, נאָר ער פלעגט זיך
אויך פרייען דערפון, וואָס די באַבע פרייט זיך.
די באַבע האָט זיך געגרייט צו עלקעס באַד.
ווי זי פלעגט עס אַ מאָל טאָן מיט אירע אייגענע
קינדער, ווען זיי זינען געווען פיצלעך. ווי אַ
גוטע באַלעפאַסטע האָט זי ליב געהאַט ריינקייט.
און ווען איר קינד איז געווען אויסגעבאָדן און
דאָס גאַנצע קערפערל איז געווען אזוי כריש און
שיין און געזונט, איז דער באַבען אַליין צוגע-
קומען אַ שטיק געזונט דערפון.
דאָס זעלבע האָט איצט פאַסירט מיט עלקען.
אזוי גיך, ווי עלקע האָט זיך דערזען אין דער
וואַנע, האָט זי שוין געוואָסט, אַז מע וועט איר
געבן אַ באַד. זי האָט שוין באַצייטנס, נאָך איי-
דער אַ טראָפן וואַסער האָט זי באַרירט, זיך
אַנגעהויבן אויסגלייכן די פעדערן און אויסציען
זיך, די באַבע פלעגט פריער לאָזן לויפן אַ ביסל

דאָס וואַסער פֿון שפּריץ און אונטערהאַלטן די
האַנט—זען. צי דאָס וואַסער איז ניט צו קאַלט,
אַדער צו וואַרעם. אָט אזוי ווי זי פֿלעגט עס אַ
מאָל טאָן בײַם באַדן אַ קינד.

אין דער זעלביקער צײַט פֿלעגט זי רײַדן
צו עלקען:

— באַבע וועט געבן אַ באַדעלע. עלקע וועט
זײַן אַ נאײַס פּאַלי. נאײַס פּאַלי... עלקע וועט זײַן-
גען: האַלאָ. באַבע!

עלִקע פֿלעגט זיך צוהערן צו דער באַבעס
רײַד און זיך דערווײַל דורכשפּאַצירן איבער דער
וואַנע. ווען דאָס וואַסער האָט אָנגעהויבן רעגע-
נען אויף איר, האָט זי אָנגעהויבן מאַכן אויס-
רופן. ווי אַ קינד אַ שטיפּער, וואָס קוויטשעט
פֿון הֶנאַה, ווען עס שטייט אונטער אַ שפּריץ.

די באַבע פֿלעגט אָנקוועלן פֿון עלקעס אויס-
זען דאָן. זי פֿלעגט צעשפּרייטן אירע פֿליגל.
אירע פּעדערן פֿלעגן ווערן גרינגער, גלאַנציקער,
ווי אַ גרינער בוים נאָך אַ זומערדיקן רעגן. עלקע
פֿלעגט זיך לאָזן אויסבאָדן. די באַבע פֿלעגט
פֿונאַנדערנעמען אירע פֿליגלען און זען, אַז דאָס
וואַסער זאָל דערגרייכן אומעטום. און ווען זי
פֿלעגט דעם פֿליגל אַרײַננעמען אין אירע הענט
אַרײַן, פֿלעגט עלקע זיך ווי צוטויליען צו דער
באַבעס דלאָניעס. די באַבע פֿלעגט זי דאָן גלעטן
און קיצלען דאָס קעפּל.

עלִקען איז אפילו ניט אינגעפאלן צו געבן
דער באַבען אַ פּיק מיט איר שאַרפּן שנאָבל.
ביין. אלעמען יאָ. נאָר ניט דער באַבען.
בײַם באַדן זיך האָט עלקע אָנגעהויבן אויס=
זינגען אירע שענסטע לידער.

איבערהויפט האָט זי דאָן געוואָלט זינגען
ווי אַ סאָפּראַנאָ. זי פלעגט זיך חַנדלען און
ציקלען און לאַכן הויך צו זיך אלײן
די באַבע האָט איר צוגעגעבן מוט:
— שײן, שײן, עלקע. אַז, ווי שײן דו
זינגסט! זינג, זינג, קאַנאַריקל — — —

און די באַבע פלעגט זיך צעלאַכן און עלקע
פלעגט איר גלייך נאַכמאַכן.

געבאָדן דעם פּויגל האָט די באַבע תּמיד.
ווען קיינער איז אין הויז ניט געווען און ווען
זי האָט קיינעם ניט דערוואַרט. טאַמער האָט
עמעצער געקלונגען אָדער געקלאַפט אין טיר,
פלעגט זי באַבע ניט ענטפערן. נאָר זיך בייזערן.
וואָס מע וויל איר שטערן אין אַזאַ וויכטיקער
אַרבעט ווי באַדן עלקען.

ווען דער זיידע פלעגט אָנקומען. פלעגט
די באַבע אים איבערגעבן מיט אַלע איינצלִהייטן.
ווי די באַד איז צוגעגאַנגען.

— איך זאָג דיר. פּרוּך. אַז מע דאַרף אין
קײן טעאַטער ניט גיין. ווען מע זעט, וואָס
פאַר אַ שטיק זי מאַכט, ווען מע גיט איר אַ באַד.

איר זינגען, אירע קונצן, איר ארומדרייען זיך
אין וואנע... הינט ווי שיין זי ווערט דאן, ווען
די פעדערן צוואַגן זיך אויס און ווערן אזוי
גלאַט און גלאַנציק ווי סאַמעט.

דער זיידע פאַרזשמורעט דאָן די בלויע
איגעלעך און וויל שוין אַרויסשיסן מיט עפעס
אַ חֲכָמָה־לַע. נאָר דערזענדיק, ווי די פּאַבע
קוועלט אָן, באַשליסט ער ניט איבערצוריסן
איר ענטוויאַזם און ער שאַקלט צו מיטן קאַפּ
און הערט זי אויס געהאַרכזאַם און ווייזט אַרויס
זיין צופרידנקייט.

7.

וליע האָט געלעבט אָן איינזאַם לעבן
אין שטאַל, וואָס האָט זיך געמונען לעבן זיין
באַלעבאַס' וויינונג. צו אים זינען קיין קינדער
ניט אַראָפּגעקומען. ער האָט קיין קונצן ווי די
פּאַלי ניט געקענט באַחייזן. אין דער פינצטער
האַט ער פאַרבראַכט זיין צייט, געהירזשעט, ווען
ס'איז אים געווען אומעטיק, געציטערט פון שרעק,
ווען עס האָט אין דרויסן געדונערט און געפליצט,
געפרייט זיך, ווען ער האָט דערשמעקט דעם
זיידנס טרייט.

פון צוויי אַמֶתע פאַרגעניגנס האָט עליע
געוויסט: ווען דער זיידע האָט אָן עפּן געטאָן

פרייט די טיר פון שטאל און א זאג געטאן צו
אים אויף יידיש:

— עליע, מארש ארויס! אט אזוי, גלייך

אויס די פיינער דיינע!

דאן איז עליע ארויסגעלאפן אין קליינעם
הויף אין, ניט האבנדיק קיין סך פלאץ, זיך גע-
דרייט צרום און ארום, אלץ שנעלער, ווי ער
וואלט וועלן אָניאָגן פאר דער גאנצער צייט,
וואָס ער איז געשטאנען אינעווייניק א פאר-
לאָזענער.

דער זיידע איז געשטאנען אין מיטן און

האַט געקאָמאָנדעוועט:

— האָ, האָ, עליע, זיי ניט ווילד, האָ!

גוט איז אים דאן געווען, עליען, און דעם

זיידן אויך, ווייל ביידע זיינען געווען פארנומען
מיט עפעס, וואָס האָט זיי צופרידנגעשטעלט.

דער זיידע איז לעצטנס געוואָרן שוואַכער

און דערפאר האָט ער שוין עליען זעלטן אַנגע-
שפּאַנט אַרויסצופאַרן איבער דער שטאָט, זיך

דורכפאַרן אויף אַ דושאַפּ, אָמט, שוויפן זיינען
נאָך אלץ געבראַכן געוואָרן; יינגלעך, וואָס האָבן

געשפּילט אין באַל, האָבן אַ מאָל געטראָפן גלייך

אין שוויב אַרײַן און אַנטלאָפן, ווי דער פּאַפּער

וואַקסט, דאָרט, ווי עס האָט געטראָפן, האָט מען

פּאַלד אַ טראַכט געטאָן פון אַלטן לאַפּידוסן מיטן

גרויען בערדל, וואָס וועט קומען אַרײַנשטעלן

א שייב אויף א בריטשקע-פערד. ווען מע איז
געקומען צו אים וועגן דזשאב, האָט זיך דער
זיידע געפילט גוט, וואָס מע נייטיקט זיך אין אים,
אַבער ער האָט אָפגעזאָגט און דערפֿי, ווי זײַן
שטייגער איז געווען, זיך געחֶכְמֶהט:

— מיסעס-האָט ער געזאָגט-עס לוינט זיך
מיר ניט אינשפּאַנען מײַן עליען, מײַן שקאַפע,
הייסט עס, צוליב איין שויב. אָט ווען איר האָט
כאַטש א טרין שויבן אַרײַנצושטעלן, דאָן וואָלט
געווען עפעס אַנדערש. עס לוינט זיך מיר ניט
דער עסק. איר פאַרשטייט?

אַדער:

— קומט אַרײַן אין הויז, מיסטער, לאָמיר
א ביסל א שמועס טאָן. וואָס האָט איר קיין צייט
ניט? אָן א שויב וועט זײַן מער לופט. איך האָב
געלייענט אין בלאַט, אז עפעס א פּראָפּעסאָר
האָט דערפונדן אזא מין סאַרט גלאָז, וואָס ברעכט
זיך ניט... קומט, זעצט זיך צו א וויילע. אויב
איר טרינקט, וועל איך אײך מײַן מיט
א גלעזלֶ משקה. אַניט, קענט איר פֿי מיר
קריגן א קאַלטן טרונק פון קראַן.

אַבער יענער איז געווען פאַרדאַנהט וועגן
א שויב און א גלעזער, ווייל ער האָט געווען, אז
דעם אַלטן לייגן ניט מער זײַנע געשעפטן אין
קאַפּ. און ווען ער איז געוואָרן אומגעוילדיק און

געוואָלט וויסן פון זיידן וועגן אן אנדער גלעזער,
האַט דער זידע זיך כלומרשט אָנגעבלאָזן און
געטענהט:

— וואָס, איך זאָל אייך זאָגן, ווי עס וויינט
אין אנדער גלעזער? מע שיקט ניט די קאָפּן נאָך
טמעטענע, מיין פריינד, נו, גוט, דאָס מאַל וועל
איך אייך אויסזאָגן.

אזוי האָט דער עולם אויפגעהערט קומען
צום זיידן וועגן געשעפט.

דאָס האָט געמיינט, אז עליע האָט די שטאָט
מער ניט אָנגעזען, ניט געטראָטן מער איבער די
גאָסן אַ שטאָלצער און מענטשן זינען אים פון
וועג געלאָפן.

ניט איין מאַל האָט ראַלף זיך געבעטן בשם
טאָטן, אז ער זאָל פארקויפן עליען.

— טאָטע — האָט ער געזאָגט — עס איז אַ
רהמנות אויפן פערד: דו האַלטסט אים אינגע-
שפאַרט ווי אין אַ טורמע, ער ווערט פּוּ זיר
אַפגעשוואַכט, וואַלטטו מיך כאַטש געלאָזן אַרויס-
נעמען אים יעדן וונטיק; איז מיך לאָזסטו ניט
און אליין קאָנסטו אויך שוין ניט פאַרן מיט אים...
צו וואָס דאַרפטו אים, טאָטע?

דער אַלטער האָט געפילט, אז זיין זון איז
גערעכט, און ער האָט געצופט דאָס פערדל, ווי
זוכנדיק דאָרט אן ענטפער פאַרן זון.

— כ'וועל דיר זאָגן, ראָלף, אז גערעכט
 ביסטו, נאָר איך בין אויך גערעכט. כ'בין צו-
 געוווינט צו עליען און ער וועט מיר אויספעלן.
 אזוי ווייס איך, אז כ'האָב אַ שטיקל יאָך אויפן
 קאָפּ. איך דאַרף אים געפן עסן און טרינקען.
 איך דאַרף רייניקן די שטאַל. ניין, לאַנג לעפן
 וועל איך דאָך שוין ניט, איז אז דו וועסט אים
 איבערנעמען. וועסטו קאַנען אַרומרייסן אויף
 אים יעדן זונטיק. אזוי לאַנג ווי איך לעב, וויל
 איך האָבן עליען לעפן זיך.

אַ צווייטער אָמטער פאַרגעניגן פאַר עליען
 איז געווען. ווען דער זיידע האָט אים געגעבן
 אַ באַד. ווען ער האָט געגאָסן אויף אים די
 קאַלטע עמערס וואַסער אין די הייסע טעג, האָט
 עליע געפילט ווי צו שפּרינגען אין דער לופטן.
 ער האָט זיך געגעבן אַ שטעל אויף די הינטערשטע
 פּיס און געשאַקלט מיטן קאָפּ צופּרידן. זיין
 ברוינע פעל איז געוואָרן ברוינער און געגלאַנצט.
 ווי זי וואָלט געלאַכט מיט אַ ברוינעם געזונטן
 געלעכטער...

עליע האָט דאָן אַנטבלויזט די גרויסע ווייסע
 ציין, ווי ער וואָלט דורך דעם אויסגעדריקט אַ
 דאַנק צום זיידן.

אזוי גוט האָט זיך עליע אויך געפילט, ווען
 מע האָט אים געוואַשן, מיט אַ באַרשט געקעמט
 אים און געצוואָגן. פּריער אים אויסגעקאַמט מיט

אן איבערנעם קאם, נאך דעם-מיט זייף און וואסער
אים געבארשט, נאך דעם-מיט א וואסער-קישקע
אויסגעצוואגן. עליע פלעגט פארשקען מיט די
נאזלעכער. און ווען דער זיידע פלעגט דערנאך
צוגיין צו אים, פלעגט עליע אריינשטעקן דעם
קאפ אין די קעשענעס פון זיידנס רעקל און גע-
זוכט דאָרט אַ קלעצל צוקער צי אַ מער.

אז עליע פלעגט אַ מאָל אַרויס פון די פֿליים,
ניט וועלן צוריק אַרצן אין דער שטאָל, איז
גענוג געווען צו ווייזן אים דאָס וויסע שטיקל
צוקער-און ער איז געוואָרן שטיל און געפאָלגט,
וואָס מע האָט אים געהייסן, ווי אַ גוט קינד.

דאָס וואָס זיין ראלף האָט מיט אים גע-
רעדט וועגן רחמנות האָבן אויף עליען, האָט,
וויבז אַויס, געוויקט אויפן זיידן, ווייל איין
מאָל, ווען דער זון איז געקומען צו אים אין
אַ פּרילינגדיקן טאָג, האָט ער זיך אָפּגערופן
צו ראלפן:

— אויב דו פוילסט זיך ניט, ראלף, קענסטו

נעמען עליען און זיך דורכרייטן אויף אים.

ראלף איז געווען זייער צופרידן דערפון.

ער האָט זיך איבערגעטאָן אין זיין ריטקאָסטיום.

וואָס איז געהאנגען ביים פאָטער אין קליידער-

אַלמער, זיך פאַרשנורעוועט די גרויסע שטיינל

און, אַראָפּקומענדיק צו עליען אין שטאָל, אַ

לאַכעדיקער אים אָנגעזאָגט די גוטע בשוּרָה:

— עליע, אַלד באַי, מירן זיך דורכפארן
אויף דער פרישער לופט. נאָר זאָלסט זיין אַ לייט
און זיך ניט פריקען, הערסט?
עליע האָט געהערט. נאָר ער איז געווען
אומגעדולדיק.

ראַלף האָט אים געפאַטשט מיט די דלאָניעס
איבערן רונדיקן גלאַטן בויך, געגלעט אים
איבערן קאָפּ. געפאַדיעט איבער אים, ווי ער
וואָלט זיך געגרייט צו זייער אַ וויכטיקער מיסיע.
דער זיידע האָט געמווט זיין דערפּי און
קאַמאנדעווען אויף זיין שטייגער:

— ראַלף, זאָלסט זיין פאַרוויכטיק. טרעב אים
ניט. אַניט, וועט ער זיך קלייַה ראַספלאַשען.
זאָלסט אים געבן אַ טרונק אויפן וועג, הערסט?

און ווען ראַלף איז שוין געזעסן, אזא
הויכער, אויף עליען און עליע האָט זיך ניט גע-
גלויבט. אז ער איז ווידער געוואָרן אויפגעריכט
און ער וועט זיך דורכטאַנצן איבער די גאַסן.
איז דער זיידע געשטאַנען פּי דער זייט און
מקנא געווען זיין זון דעם פאַרגעניגן און באַ-
דויערט אין דער זעלביקער צייט, וואָס עליע
פאַרלאָזט אים. ער האָט עליען אָנגענומען פאַר
דער לייצע און אים אַרויסגעפירט אויף דער גאַס.
און ווען ראַלף האָט זיך אַוועקגעלאָזט אויפן

וועג, איז דער אַלטער געשטאַנען און אים לאַנג
נאַכגעקוקט, ביז די שוואַכע אויגן זינע האָבן
איים אָנגעהויבן טרערן.

ווען דער זיידע איז נאַכהער אַרויף אין
שטוב, האָט ער געזאָגט צו דער באַבען:

– ניט געדאַרפט אים לאָזן אַליין פאַרן.
יענעם פרימאַרגן איז שוין דער זיידע גע-
ווען נערוועז: געהאַלטן אין איין אַרויסקוקן פון
פענצטער, פּסָדָר געפרעגט, וויפּל דער זייגער
האַלט, און פּכֶלֶל ניט געווען אין זיין גוטמוטיקער
לויין.

אַז ראַלף איז צוריקגעקומען, האָט ער
דעם טאַטן געדאַרפט געבן אַ פּוּלֶן באַריכט,
ווי עס איז אים געגאַנגען, ווי עליע האָט זיך
אויפגעפירט.

דער זון האָט דעם טאַטן דערציילט פריילעכע
זאַכן וועגן עליען, און אַז די באַבע זאָל ניט
וויסן, האָט דער אַלטער זיך אַראָפּגעלאָזט איבער
די שטיגן אַ קוק טאָן מיט די אייגענע אויגן און
אַ טאַפּ טאָן מיט די אייגענע הענט זיין גוטן
פּריינד עליען.

ען, ווען עליע וואָלט געקאַנט אַ רייד טאָן:

ב די אלטע אין הויז האָט מען זיך גע-
 גרייט צו אַ גרויסן יום-טוב. יעדן טאָג האָט זיך
 באַוויון אַן אַנדער קינד, מערסטנס אַ טאַכטער,
 און געהאַלפן צוגרייטן עפעס. מע האָט געדונגען
 אַ מאַן, וואָס האָט גערייניקט יעדן צימער, געוואָשן
 די פענצטער און פאַלירט די דילן. די קינדער
 האָבן אָנגעטאָן נייע פאַרהענגלעך אויף די פענ-
 צטער און געהאַלטן אין איין אַיניקליכן זאַכן
 פאַרן הויז און זאַכן פאַרן זיידן און דער באַפֿען.
 מע האָט זיך געגרייט צו אַ חתונה.

וועמעס חתונה? אַלע קינדער זינען שוין
 געווען אויסגעגעבענע, די אייניקלעך זינען
 נאָך געווען יונג.

דאָס האָט מען זיך געקליבן פראַווען אַ
 חתונה פאַר באַפֿע-זיידן. ניט גלאַט אַ חתונה,
 נאָר אַ גאַלדענע חתונה. עס איז געוואָרן
 50 יאָר, זינט זיידע-באָבע זינען געוואָרן חתן-
 בֵּלָה. אַז מע דערלעבט צוזאַמען אַזאַ-אַ חתונה,
 איז דאָס אַ גרויסער יום-טוב פאַר מישפּחה און
 פּרנסד.

זונטיק זינען זיך צוזאַמענגעקומען ביי דער
 אלטער חתן-בֵּלָה אין הויז זייערע אַלע קינדער:
 די פינף זין מיט די פינף שניר און די פינף
 טעכטער מיט זייערע פינף איידעמס.

צוויי טעכטער זינען געקומען פון אן אנדער
שטאָט ספעציעל צו דער חתונה. הינט די 22
אייניקלעך, פון וועלכע ניין זינען געווען יינגלעך
און דרייצן מיידלעך.

מע קאָן זיך פאַרשטעלן, וואָס פאַר אַ טומל
עס האָט געהערשט אין הויז.

אויסער דעם האָט מען אינגעלאָדן אַ פאַר
שכנים פון גאָס און אזוי אַ פאַר אַלטע גוטע
פריינד.

צווישן זיי איז געווען די איטאַליענערין
מיסיס לוקא, דער באַבעס אָן אַלטער גוטער
פריינד, זינט זי האָט געווינט אויף אַט דער
גאָס.

מיסיס לוקא האָט געהאַט אַ גראַסערי (שפּיז-
קלייט), וואָס זי האָט איבערגעגעבן צו איר זון.
כאָטש די באַבע און די איטאַליענערין האָבן ניט
געקאָנט זיך צונויפריידן, ווייל ביידע האָבן קיין
ענגליש ניט געקאָנט און מיסיס לוקא האָט קיין
יידיש ניט פאַרשטאַנען, פונקט ווי די באַבע האָט
קיין וואָרט איטאַליעניש ניט געקאָנט, דאָך האָבן
זיי זיך ליב באַקומען פון דער ערשטער מינוט אָן.
דען די איטאַליענערין האָט די באַבע אָנגענומען
פאַר אַן איטאַליענעריין און צו איר גערעדט
עפעס אזוי גוטמוטיק און זינגעוודיק. די באַבע
האַט איר דאָן געענטפערט מיט די הענט און
געזאָגט: נאַסטענד, מיסיס, באָט אַ אַלרײַט.

אַלרײַט. (כ'פֿארשטיי ניט, מאַדאַם, נאָר ס'איז
ווייל, ווױל).

פֿון אָט די רײד דער באַפעס איז די איטאַ-
לײענערין גאָר געוואָרן באַגײסטערט און זי איז
צוגעגאַנגען צו דער באַפען, זי אָנגענומען פֿאַרן
אַרעם און גערעדט, גערעדט צו איר אַ סך, אַ סך.
די באַפע, ניט פֿאַרשטייענדיק קײן וואָרט, האָט
צוגעשאַקלט מיטן קאָפּ אויף יאָ און איר גע-
ענטפֿערט אין אַ געמיש פֿון ייִדיש, ענגליש און
אַזײלִרֹּסיש.

פֿון דאָן אָן האָט זיך אַנטוויקלט אַ פֿרינד-
שאַפט צווישן די צוויי פֿרויען.
מיסיס לוקאַ איז געווען אַ ביסל ייִנגער
פֿון דער באַפען. כאָטש אירע האָר זײַנען שוין
געווען אין גאַנצן ווייס, זײַנען אָפֿער אירע אויגן
געווען אַזעלכע שוואַרץ-גלײַענדיקע און יונגע.
אין פֿאַרלוף פֿון צוועלף יאָר, וואָס זײ
האַבן זיך פֿמעט יעדן טאָג באַגעגנט אין גאַס,
האַט זיך פֿי בײַדע פֿרויען אַנטוויקלט אַן אײַגענע
שפֿראַך און מע האָט זיך גוט פֿאַרשטאַנען. מער
מיט די אויגן און מיטן קול ווי מיט די ווערטער.
— וואָטצעמערע, מיסיס לאַפּי, יו נאָ לוק
גוד. (וואָס איז דער מער, מיסיס לאַפּי, איר
קוקט אויס שלעכט) — האָט גלײַך דערקענט די
איטאַלײענערין אין דער באַפעס פֿנים, אַז עפעס
איז ניט גלאַטיק.

— יא, יא, מיסיס לוקא— האָט געענטפערט
אין אַ טרויעריקן קול די באַבע— מאַי באַי פון
ברוקלין הי איז סיק, ער האָט די פלו, האָט ער
(מיין בחור פון ברוקלין איז קראַנק).

—די פלו? נאָ גוד, נאָ גוד, יו טעיקא מעדיסין
אי מעיק, יו סאָן הי בי גוד, מיסיס לאַפי,
(די פלו? ניט גוט, ניט גוט, איך וועל אַנך
מאַכן אַ רפואַה, וועט אַבער זון געזונט ווערן,
מיסיס לאַפי).

און אין אַ שעה אַרום האָט שוין די מיסיס
לוקא געהאַט פאַרטיק צעריבענע קריטעכער,
וואָס זי האָט צוגעגרייט, באַפסקע רפואות, וואָס
זי האָט מיטגעבראַכט פון איר לאַנד.
פֿסח האָט די באַבע דער מיסיס לוקא גע-
געבן מצות צו פאַרזוכן און איר אַראָפגעבראַכט
קניידלעך.

אין מאָל איז די איטאַליענערין אַרויפגע-
קומען צו דער באַבען אין הויז אַרבען און די באַבע
האָט איר געגעבן צו פאַרזוכן פון איר געפּעקס
און געטרונקען מיט איר צוזאַמען אַ גלעזל היי-
מיש-געמאַכטן ווישניאַק, מיסיס לוקאס אויגן
האַפן געגלאַנצט און באַלויכטן דעם צימער
און זי האָט אָנגעקוואַלן פון עלקען און געלאַכט
הילכיק פון עלקעס חכמות.
צו דער באַבעס „חתינה“ איז מיסיס לוקא
געקומען אויסגעפּוצט אין איר שענסטער שוואַר-

צער, זינדענער קלייד, מיט א צירונגפאנד אויפן
הצלות, מיט בראסלעטן אויף די הענט און א
זילבערנעם קאם אין די זילבערנע שינענדיקע
האַר. עס האָט פון איר געשמעקט מיט שאַרפן
פאַרפּום און דאָס פּוּלע מאַטאַווע פּנים האָט
אויסגעדריקט יום-טובדיקייט אין כרייד, ווי זי
וואָלט זיך געפרייט מיט אירער אַן אייגענער
שוועסטער.

דער זיידע האָט אויך געהאַט אַן אַלטן
פריינד צו זיין חתונה. דאָס איז געווען זאַלמען
פון דזשורדזשי סטריט, א ייד א זיבעציקער,
אַ קליינטשינקער, וואָס זיין אייבערשטער טייל
קערפער האָט זיך אָנגעשפאַרט אויף א גרויסן
שטעקן. מיט וועלכן ער האָט זיך קיין מאָל ניט
געשיידט. כאָטש זאַלמען איז שוין אין אמעריקע
געווען באַלד פערציק יאָר און געהאַט אייניקלעך
און אפילו אַן אוראייניקל, דאָך האָט ער זיך
געקליידט אויפן היימישן שטייגער פון די פרומע
יידן. ער האָט געטראָגן א שוואַרצן לאַנגן כאַלאַט,
אַ מאַדנע קאָפּעלושע, וואָס איז געווען אי קורץ,
אי אַרויפגעדרייט. זיין בערדל איז געווען אַ סך
לענגער פון זיידנס און זיין פּנים איז תּמיד
געווען באַזאָרגט.

דער זיידע און רב זאַלמען זינען געווען
פונקט דער קעגנזאַץ איינער פון צווייטן: דער—
הויך און פריילעך, יענער— קליין און באַטריבט;

דער האָט לײַב געהאַט זײַן פּערד, יענער האָט
מזרָא געהאַט אַ קוק צו טאָן אויף אַ פּירפּיסיק
באַשעפּעניש; דער האָט לײַב געהאַט צו וויסן,
וואָס ס'טוט זיך היינט אויף דער וועלט, יענער
איז געווען אַרײַנגעטאָן אין פרומע ייִדישע
ספּרים און געטראַכט פון גאָט און יענער וועלט.
באַגעגנט האָבן זיך פּיידע מיט אַ צוואַנציק
יאָר צוריק אין אַ שול בײַם דאוונען. רב זאַלמען
האַט זיך צעווערטלט מיטן זיידן, ווייל דער זיידע
האַט זיך דערלויבט צו מאַכן אַ שפּאַס איבערן
תּוֹן. פון דאָן אָן האָבן זיי זיך אָפּט געקריגט,
דאָס הייסט רב זאַלמען איז געווען דער, וואָס
האַט זיך געפּייערט אויפן זיידן, און דער זיידע
איז געווען דער, וואָס האָט געלאַכט, געלאַכט
און זיך ניט גענומען צום האַרצן זאַלמענס
שטראָפּרייד. נאָר ער האָט, ווייזט אויס, הַנָּאָה
געהאַט, וואָס יענער איז אַזוי ערנסט. ער האָט
אים לײַב באַקומען פאַר זײַן ערלעכקייט און
גערעדט וועגן אים מיט גרויס רעספּעקט.
און ווען רב זאַלמען איז קראַנק געוואָרן,
איז דער זיידע געווען בײַ אים יעדן טאָג, גע-
פּראַכט אים אַ פּלעשל ווישניאַק און בכלל זיך
געזאָרגט פאַר יענעם ווילױן.
ווען דער זיידע האָט באַשלאָסן עמעצן אַינ-
צולאָדן צו זײַן יום-טוב, צו זײַן חתונה, האָט
ער פון אלע זײַנע באַקאַנטע אין דער געגנט

אויסגעקליבן גראָד רב זאלמענען, כאָטש ער
האָט געוויסט, אז יענער וועט קיין גלייכווערטל
קיין לעבעדיקס ניט קאָנען זאָגן. נאָר ער וועט
אונטערקרעכצען, בשעת אַלעמען וועט זיין פריי-
לעך אויפן האַרצן.

רב זאלמען איז געקומען צו דער חתונה
צום זיידן אין הויז אָנגעטאָן אין זיין שטענדיקן
כאלאָט און זיין שוואַרץ-בלוי קאָפּעלווּש. אונטער
דער באַרד האָט זיך געזען דער פריש-ווייסער
קאָלנער צו זיין ווייסן ליפּונטענעם העמד, וואָס
ער האָט געטראָגן בלויז אין יום-טובדיקע טעג.
דער שוואַרצער שטעקן איז געווען זיין באַ-
גלייטער.

אין דער וואָך פון דער חתונה האָט דער
זיידע געהאַט אָנגעגרייט נישט וויצן וועגן זיך
און זיין פֿלע. ער האָט געוואָלט וויסן, צי זי איז
שוין פאַרטיק מיט איר אויסשטפּער און צי זי
האָט חרָטָה אויפן שידוך. ער האָט זיך געהאַלטן
אָן עצה מיט יעדן, וואָס איז אַרבינגעקומען אין
הויז אַרטיין. וועגן דעם, ווהיז ער זאָל זיין פֿלע
נעמען אויף דער האַנימון^(*) — אין אַטלאַנטיק
סיטי, צי גאָר קיין מיאַמי, פּלאָרידאַ.

די באַבע ווידער האָט אויך געטראַכט וועגן
דער נתינה. נאָר גאָר אַנדערש פון זיידן. זי האָט

(*) האַניק-חירש.

געהאלטן אין איין דערמאָנען. וואָס זיי האָבן
איבערגעלעבט אין די פופציק יאָר. וואָס זיי
לעבן צוזאמען. זי פלעגט זיך צעוויינען ריידנדיק
און ענדיקן מיט „א דאַנק דעם אייפערשטן, וואָס
אַז מע לעבט, דערלעבט מען זיך“.

ער פלעגט אין אַזעלכע מאָמענטן אַרומ-
שפּרייזן איפער דער קיך, זיך איינהערן. שוויגן
און פּיפקען זיך לילקע.

זונטיק איז געווען די חתונה. פון העט פרי
אַן האָבן זיך פאַרזאַמלט די קינדער מיט זייערע
קינדער. די הויפט-דאָגה ביי חתן-כּלָה איז גע-
ווען: ווי וועלן זיך אלע אַהינטאָן?

דער זיידע האָט געזאָגט: — „ווען מע לאָזט
מיך, וואָלט איך געדונגען דעם מעדיסאָן סקווער-
גאַרטן“ און כּוואָלט אַראָפּגעבראַכט אַ קאַפּעליע.
וואָס צימבלט אויף דער ראַדיאָ“.

די באַבע ווידער איז געווען אַזוי מיד פון
גאַנצן טאַראַראַם. אַז זי האָט שוין אויף די פּיס
ניט געקאַנט שטיין. די טעכטער האָבן דאָס
פאַרשטאַנען און איר ניט געלאָזט מער טאָן
עפעס. מע האָט זי אויסגעפּוצט אין אַ שוואַרץ
זינדן קלייד און זי האָט געטראָגן אַ שנירל פּערל
אויפן מוטערלעכן האַלדז.

מיט יעדן אָנקומען פון אַן אַנדער קינד

(*) דער גרעסטער זאל אין ניו-יאָרק, האָט האָט צוזאַנציק טויזנט
זיצפלעצער.

מיט אייניקלעך איז איר פֿנים אויפגעלויכטן
געוואָרן און זי האָט זיך מיט אלעמען געקושט
און געהאלדזט.

אַנדערש איז עס געווען מיטן זיידן. ער האָט
זיך ניט געוואָלט אויספּוצן. ער האָט זיך ניט
געוואָלט קושן. ער האָט ניט געוואָלט איינזיצן
אויף איין פּלאַץ. עס האָט אים געצויגן אַראָפּ=
צוגיין אין שטאַל, זען, וואָס עליע מאַכט. כאָטש
גאַנץ פרי איז ער געווען אונטן און דעם פּערד
געלאָזן גענוג האַבער און וואַסער און גערייניקט
די שטאַל און פּאַזאַרגט אים פאַרן טאָג.

ווען דער יינגסטער זון ראָלף איז אָנגע=
קומען מיט זיין ווייבל, האָט אים דער טאַטע
צוגערופן צו זיך און געבעטן, ער זאָל אַראָפּגיין
אַ קוק טאָן, וואָס עליע מאַכט. ראָלף האָט נאָך
קיין צייט ניט געהאַט רעכט זיך צו פּאַגריסן
מיט זיינע פרידער און שוועסטער, נאָר וויסנדיק,
אַז דאָס וועט צופרידנשטעלן דעם טאַטן, איז ער
גלייך אַרונטערגעגאַנגען. דער זיידע האָט זיך
געשטעלט ביים פענצטער און נאָכגעפּאָלגט, ווי
דער זון האָט געעפנט די שטאַל און געוואַרט
ביים פענצטער, ביז ראָלף האָט זי פאַרמאַכט.

— אַלץ אין אַרדענונג, טאַטע— האָט ער גע=
זאָגט אַרויפקומענדיק — ער האָט מיך פּאַגעגנט
מיט אַ פריינדלעכן פרום. עסן האָט ער גענוג,
רײן איז אים אויך. זאָרג ניט, טאַטע.

ען די סעודה האָט זיך אָנגעהויבן, זינען
די קינדער און די פריינד געזעסן ביי צוויי
לאַנגע טישן אין צוויי צימערן. די אייניקלעך,
דאָס קליינזאָרג, האָט מען אויסגעזעצט אין קיך
און אויף דער וועראַנדע.

קתן=פֿלֶה זינען געזעסן אויבנאָן. אָמת,
דער זיידע האָט ניט געוואָלט, נאָר אז מע האָט
אים געזאָגט, אז אַ קתן מוז פּאַלגן, אַניט, וועט
ניט זיין שייך פאַר זיין פֿלֶה, האָט ער זיך דאָן
אָוועקגעזעצט אויבנאָן.

מע האָט אַ סך געגעסן, געטרונקען, געלאַכט,
גערעדט אַלע צוזאַמען, געהאַלטן אין איין קוקן
צו קתן=פֿלֶה.

אויסער דעם עסן איז אויך געווען אַ פּראָ-
גראַם. מע האָט ניט געדאַרפט דינגען קיין
דרויסנדיקן טאַלאַנט. די אייניקלעך האָבן צו-
געשטעלט די גיטטיקע שפּיזן. דער עלטסטער
זון אייק, אָדער ווי ער האָט געהייסן ביי קתן=
פֿלֶה, זינען עלטערן—איציקל, איז געווען דער
טאָסטממסטער. ער איז געווען הויך ווי דער
טאַטע, נאָר עס האָט אים געפעלט דעם טאַטנס
גוטמוטיקייט און וויציקייט.

— טייערע טאַטע-מאַמע, קתן=פֿלֶה, מיר

ווינטשן אייך, אז איר זאלט דערלעבן איבער
דימענטענע חתונה-האָט ער געזאָגט.
— אָמין — האָט צוגעשאַקלט פרום מיטן קאָפּ
די פֿלע און זיך געווישט די טרערן.
— אויב די פֿלע וועט מיר געפעלן ווערן,
דאָן — האָט געענטפערט דער חתן.
אלע האָבן זיך צעלאַכט.

בעטי, אָן אייניקל פון דער דריטער טאָכטער,
צען יאָר אלט, האָט דעקלאַמירט אַן ענגליש ליד.
וואָס האָט געהייסן „מין מאמע“. זי האָט זיך
דאָס ליד אויסגעלערנט אין פּאַפּליק-סקול.
נאָך דעם האָט דער צוועלפיעריקער מיליטאָן
דעקלאַמירט אין העברעיִש אַ ליד וועגן די פיר
צייטן פון יאָר. קיינער האָט דאָס ליד ניט פאַר-
שטאַנען, נאָר אלע האָבן שטאַרק אַפּלאַדירט.
מיליטאָן איז געגאַנגען אין אַ „היברו“-סקול (חֵדֶר).
די זעקסיעריקע אַנעט האָט געזונגען אַ לידל אין
ענגליש, וואָס האָט זיך געענדיקט מיט דעם פראַנ-
צויזישן וואָרט „פאַרלעוו“. דער פערצניעריקער
לעסטער האָט געשפילט אויף זיין פידל. נאָר
חבל אין הויז איז קיין פיאַנאַ ניט געווען, איז
עס אים אָנגעקומען זייער שווער און ער האָט
ניט געקאָנט כאַפּן דעם ריכטיקן טאָן. דער טאַטע
זינער האָט אים געפרוּווט אַרויסהעלפּן זינגענ-
דיק, אָבער לעסטער האָט אים געהאַלטן אין איין
זאָגן, אז ער האָט אויך ניט דעם ריכטיקן טאָן.

צום טוף האָט די צעניעריקע מילדרעד דע-
קלאַמירט אַ ייִדיש לידל „דעם זיידנס טאַבאַק-
פּושקע“. אַלע האָבן אָנגעקוואַלן דערפּון, ווייל
יעדער האָט עס פאַרשטאַנען, און די באַפע האָט
געזאָגט: „א לעבן אויף איר, וואָס פאַר אַ פּיסקל
דאָס פאַרמאָגט!“

דאָן האָט דער עלטסטער זון אייק און די
עלטסטע טאכטער מעי דערלאַנגט דעם קתן אַ
גאָלדן האַנטזייגערל און דער פֿלע - אַ רינגל.
אַלע האָבן זיך אויפגעשטעלט און אַפּלאַדירט.
די באַפע האָט זיך צעוויינט. אויך פּעם
זיידן זינען געשטאַנען טרערן אין די פלויע
אויגן.

— מאַמע, אַ ספיטשו! — האָט אויסגעשרייען
אינע פון די טעכטער.

— יאָ, יאָ, לאַמיר הערן, צי די פֿלע מינע
קאָן דאָס מויל עפענען — האָט צוגעגעבן דער
זיידע.

— דו ביסט עלטער פון מיר, דאַרפסטו
ריידן — האָט אים געענטפערט די באַפע.

נאָר אין דעם מאָמענט האָבן זיך אַרייַן-
געלאָזט די קינדער פון דער קיך אין גרויסן
צימער אַרײַן. פאַרויס איז געגאַנגען דער פּלאַן-
דער צוועלפיעריקער סאַני און הינטער אים —
די דרייצניעריקע מצרי. ביידע האָבן געטראָגן
פאַרפאַקטע מַתָּנות. זיי זינען צוגעגאַנגען צום

(*) רעדע.

אויפנאָן און מערי האָט דער באַפען דערלאַנגט
א פרייטן און הויכן פאק זאָגנדיק:
— „דאָס איז פון אלע אייניקלעך“.

סאָני האָט אויך דערלאַנגט עפעס א זאך
דעם זיידן און געזאָגט:
— „דאָס איז פון איבערע אייניקלעך“.

די באַבע האָט ביידן געקושט. דער זיידע
האָט זיי געגלעט איבער די קעפּ און דעם יינגל
געגעבן אַ שנעל אין אויער. ווען מע האָט גע-
עפנט די פעקלעך, האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז די
באַבע האָט באַקומען אַ גאַלד-געפאַרפטע שטיג
פאַר איר עלקען. און דער זיידע האָט געקראָגן
אַ גרויס פאַטאַגראַפיש בילד פון זיין פערד עליע,
ווי ער שטייט אַ געהאַרכזאמער מיט אַן אַראַפּ-
געלאָזטן קאַפּ, זיטוועגט.

דער עולם האָט געלאַכט. אלע האָבן הנאָה
געהאַט פון די מַתְנוּת. דאָן האָט מען פאַרלאַנגט,
אַז דער זיידע זאָל עפעס זאָגן.

דער זיידע האָט זיך אויפגעשטעלט, זיך
געגעבן אַ קראַץ דעם קאַפּ, אַ גלעט געטאָן דאָס
בערדל, אַ פינטל געטאָן מיט די אויגן, וואָס דאָס
איז געווען אַ סימן, אַז ער וועט פאַלד זאָגן
אַ וויצל, און ער האָט אָנגעהויבן זיך אויס-
דרייענדיק צו זיין פֿלֶה: — „פריער פון אלץ,
הערסטו, וועט מען מאַרגן דאַרפן אַרבינגיין אין
דזשולערי-סטאָר * (אויסגעפינען, צי מע האָט

(* צירונג-געשעפט.)

אונדז ניט אפגענארט מיט די פּרעזענטן. דאָן
האָט ער זיך אומגעקוקט איבערן צימער און אָן-
געהויבן לאַנגזאַם, ווי זיין שטייגער איז געווען:
— ס'איז גוט, וואָס מע איז זיך דאָ אַלע
צוזאַמענגעקומען און מע נעמט צו גלעזלעך און
מע פּראַוועט אַ תּוּגָה. די פּלֶה האָט געמעגט
זיין אַ ביסל ייִנגער און שענער, נאָר פאַרפּאַלן...
דער גַדן האָט אויך געמעגט זיין אַ ביסל גרעסער,
נאָר אין היינטיקע שלעכטע צייטן מוז מען זיך
צופּרידנשטעלן דערמיט... ערנסט גערעדט, ס'איז
ניט אזאָ ליכטע זאַך געווען אָפּצולעבן מיט מײַן
ייִדענע פּופּציק יאָר צייט, נאָר אז כּהאַפּ עס
באַווייזן, קומט מיר אַ מעדאַל, גו, זאָל זי אַליין
זאָגן, צי ניט.

די באַבע האָט געשוויגן און דער זיידע איז
געשטאַנען און געוואָרט אויף אַן ענטפּער. דאָן
האָט ער ווידער אָנגעהויבן:

— די היינטיקע שימחה איז טאַקע אַ פּוֹלע,
נאָר קיין ייִדישע שימחה קען ניט זיין פּוֹל. איך
זע דאָ טאַקע אַלע קינדער, אַלע טומלענדיקע
אייניקלעך, רבֿ זלמענען און אנדערע פּריינד,
נאָר דאָך וויל איך, איר זאָלט מיר גלויבן, אז
עס פּעלט מיר דאָ מײַן בעסטער פּריינד היינט.
ווען איך וואָלט אים דאָ געקענט האָבן לעבן זיך,
וואָלט מײַן שימחה געווען פּוֹל. איר וועט זיך
מיסְתָּמאַ אָנשטויסן, אז דאָס מײַן איך מײַן עליען.

מזן געטרעסטן פרענד. ווען איך וואָלט אים
געקענט אַרויפברענגען אַהער און האָבן אים
לעבן זיך, וואָלט געווען גוט. טאַקע ניט מער
ווי אַ פּערד, אַ שטומע באַשעפעניש, נאָר ער
וואָלט זיך אויך געפרייט.

דער זיידע האָט אַרויסגענומען זיין פיפקע
און זיך אַוועקגעזעצט. דער עלטער האָט ניט גע-
וויסט, צי האָט ער בלוז געשפּאַסט, צי האָט ער
עס טאַקע געמיינט ערנסט.

ראַלף האָט געזאָגט, אַז ער האָט עס טאַקע
געמיינט אין דער אָמנה.

שפּעט אין אַוונט, ווען אַלע זינען שוין
געהאַט אַהיים געפּאַרן און עס זינען געבליבן
בלויז צוויי טעכטער, וואָס האָבן אויפגעראַמט
דאָס הויז, האָט דער זיידע זיך אָפּגערופּן צו
דער באַבע:

— מע דאַרף אַראָפּגיין אַ קוק טאָן אויפן
פּערד.

די באַבע איז געוואָרן אין פּעס און געזאָגט:
— צו מיינע שוואַגער, וואָס אַ מענטשן
קען איינפּאַלן!

נאָר דער זיידע האָט געענטפּערט:

— שוין, נאָר וואָס תּחנּוּה געהאַט, און דו
קריגסט זיך שוין מיט מיר? איך וועל דיך אָנ-
קלאָגן אויף אַ גוט!

נאר געפאלגט האט ער איר און איז נישט
 אראָפּגעגאָנגען. ער האָט בלויז אַראָפּגעקוקט
 פון פענצטער צו דער שטאַל. ס'איז געווען
 פינצטער. ער האָט זיך אינגעהערט. די פיס האָבן
 אים מער נישט געדינט נאָך אזא טאָג. ער האָט
 נאָך אַ מאָל באַטראַכט דאָס בילד פון עליען.
 וואָס ער האָט אַרויפגעשטעלט אויפן קאַמאַד
 ביי זיך אין צימער, און האָט זיך געלייגט שלאָפן.

.10

1אָך דער תּחונָה איז געוואָרן שאַ-שטיל
 אין הויז. די קינדער און די אייניקלעך זינען
 איצט זעלטענער געקומען צום אַלטן פֿאַר פֿאַלק.
 מע איז געווען אַרײַנגעטאָן אין טעגלעכע זאָרג
 פֿאַרן שטיקל ברויט. די צײַט איז געוואָרן ערגער
 און ערגער. דער פֿאַרמעגלעכער זון האָט פֿאַר-
 לאָרן זײַן הויז. דער אַרעמער איידעם האָט אָנ-
 געוואָרן זײַן שטעל, אויף וועלכער ער האָט גע-
 אַרבעט באַלד צוואַנציק יאָר.
 אַ קריזיס האָט געהערשט איפּער אַמעריקע.
 דער זיידע האָט דערפון געוויסט און בלויז
 געדרייט מיטן קאַפּ אויף ניין.
 דאָס האָט געמיינט: איך בין נישט צופרידן
 כּון קריזיס.
 די פֿאַבע, ווידער, איז אַרומגעגאַנגען איפּער
 דער קיך און פֿסדר אונטערגעקרעכצט:

— אָט האָסטו דיר די ריכטע אַמעריקע! אַז
מע האָט געקענט סעמען (איר איידעם) אַרויס-
וואַרפֿן נאָך צוואַנציק יאָר שווערער האַרע-
וואַניע אויף איין פֿלאַץ. איז די וועלט קיין וועלט
ניט און מענטשן זינען קיין מענטשן ניט, אַזוי
וואָר ווי איך לעב מיט דיר צוזאַמען!

דער זיידע האָט זיך אינגעהערט, געפיפקעט
זיין ליולקע און אפילו ניט געפרוּווט ענטפערן
שפּאַסיק. ער האָט געלייענט די ציפּטונגען און
געוויסט, אַז ס'איז שלעכט.

די באַבע האָט זיך אָנגעהויבן באַקלאַגן. אַז
פון די צרות טוט איר וויי דאָס האַרץ. ס'איז
איר געוואָרן אַלץ שווערער דאָס קריכן אויף די
טרעפּ. די הויזאַרבעט איז איר געפּאַלן צו לאַסט.
דער זיידע האָט אָבער געמאַכט שפּאַס דערפֿון.

— איצט זע איך, אַז מע האָט מיך אָפּגע-
נאַרט. ניט אויסגעזאָגט מיר פּריער, אַז די פֿלֶה
האָט אַ שוואַך האַרץ... זאָלסט מיר באַלד זיין
געזונט. אַניט, וועל איך דיך אָנקלאַגן אויף אַ גוט.
נאָר אַליין איז אים אויך געוואָרן שווע-
רער דאָס אַרומגיין; ווען ער האָט געדאַרפֿט
געבן עליען עסן, איז דאָס געווען אַן אָנגע-
שטרענגטע אַרבעט און אַרויפקומענדיק פֿון
שטאַל האָט ער לאַנג צו זיך ניט געקאַנט קומען.
די באַבע האָט אים אָנגעהויבן צוריידן. אַז
ער זאָל פאַרקויפֿן עליען. זי האָט געטענהט:

— וואָס האָסטו פון אים? עסן דאַרף ער,
רייניקן מוז מען אים, קיין נוצן ברענגט ער דיר
ניט. פאַלג מיך איין מאָל, בָרוך! אַזאַ יאָר אויף
מינע שונאים, וויפֿל פּוח דו פאַרמאַגסט.

אויף דעם האָט ער איר געענטפערט:

— איך מיש זיך עפעס אין דינע עסקים?
דין עלקע דאַרף דען ניט עסן? און אַ באַד? און
רייניקן די שטינג יעדן טאָג? און וואָס פאַר אַ
נוצן ברענגט דער פּויגל דיר? פֿלוידערט אָן
אַ פּולן זאַק, אַז דער קאַפּ קען פּלאַצן... עליע
שווינגט כאַטש. נו, הייס איך דיר פאַרקויפֿן דעם
פּויגל זאָל זיך נאָך עמעצער אין הויז—טראַכט
איך מיר — ס'איז פּריילעכער. הלואי וואָלט איך
געקענט מאַכן פּלאַץ דאָ פאַר עליען, וואָלט מיר
געוואָרן היימלעכער יעדן טאָג.

וויבֿל קיין מענטשן זינען ניט געקומען צו
גאַסט אין הויז אַרײַן, איז עלקען געוואָרן אומע-
טיק דערפון. האָט זי געהאַלטן אין איין אונטער-
ברומען צו זיך אומצופרידן, געקנאַקט פּויל די
קערלעך, געשאַרפט דעם שנאַבל און געקלעטערט
אויף די גראַטעס פון דער שטינג, ווען די באַפע,
אַדער דער זידע האָט זיך אַרומגעדרײט איבער
דער שטוב, ווי זי וואָלט וועלן זיי צורופֿן צו זיך,
אַז מע זאָל זיך שפּילן מיט איר. נאָר סײַ דעם
זידן, סײַ דער באַפען איז איצט ווינציק געלעגן
אין קאַפּ צו שפּילן זיך מיטן פּאַפּוג. זיי האָבן

געפילט, ווי די פוחות פארלאָזן זיי, און אַ גאַנצן
טאָג האָט מען זיך צוגעהערט צו שטעכענישן
אין די פיס, ווייטיקן ביים האַרצן.

יא, די עלטער-שוואַכקייט האָט איצט פאַר-
נומען דעם הויפטפלאַץ אין הויז. דער זיידע
האָט געטראַכט וועגן דעם, וואָס טוט מען מיט
עליען. ער האָט געבעטן זיין זון ראַלפּן קומען:
ער מוז זיך מיט אים פאַראַטן וועגן אַ וויכטיקער
זאַך.

ווען ראַלף איז געקומען, האָבן זיי געהאַט
אַ שמועס וועגן עליען. ראַלף האָט אויך געהייסן
פאַרקויפן עליען. נאָר געליבן איז, אַז ניט.

— אזוי לאַנג ווי איך לעב און קען נאָך
אַרומגיין אויף די פיס, זאָל ער (עליע) זיין מיט
מיר. אזוי לאַנג פריינד געווען, וועלן מיר ווייטער
פלייבן פריינד. און ווען איך וועל זיך אָפּטראַגן
אַהין, פון וואַנען מע קערט זיך שוין מער ניט
אום, בעט איך דיר, מיין זון, אַז דו זאָלסט אים
נעמען צו זיך. אויב דו וועסט נאָר האָבן פלאַץ,
וואָלט איך וועלן, זאָלסט אים האַלטן פּי זיך;
נאָר אויב ניט—די צייטן זינען שלעכט און
אַ פלאַץ קאָסט געלט—זאָלסטו טאָן מיט אים, ווי
דו פאַרשטייט.

ראַלף האָט צוגעזאָגט. טרערן זינען אים
געקומען אין די אויגן אַריין, ווען ער האָט אַ

קוק געטאָן אויף זיין גוטן פּאָטער און געפילט,
 אז די צייט פון שיידן זיך ווערט נענטער.
 יעדן זונטיק איז איצט ראלף געקומען אין
 הויז אריין און גערייניקט די שטאָל, אַנגע-
 קויפט האַבער און לייכטער געמאַכט פאַרן טאַטן
 דאָס אויפפאַסן אויפן פּערד.

.11

Uפּעס האָט אויך עליע דערפילט, אַז זיין
 געטרעער פּרשנד פּאַסט אויף אים ניט אויף
 ווי אַ מאָל. און ווען דער זיידע האָט זיך באַהויזן
 אין שטאָל, האָט זיך עליע צעהירושעט פון צו-
 פּרידנקייט און געדרייט זיין שיינעם לאַנגן האַלדז
 אַרום דעם זיידן. דער זיידע אַליין איז געוואָרן
 צאַרטער צו אים, געגלעט אים און געזאָגט:
 „נאַיס, נאַיס, עליע“.

איין מאָל, ווען עליע האָט מיט זיין לאַנגער
 נאַסער צונג געקושט דעם זיידן איבערן פּנים
 און איבער די הענט, האָט עס אים פאַרקלעמט
 פאַרן האַרצן און ער האָט אַרומגענומען עליעס
 קאַפּ, אַנגעשפּאַרט זיין אייגענעם קאַפּ אויף אים
 און זיך פּיטער צעוויינט. ער האָט געוויינט אזוי
 אַ לאַנגע צייט. האָט ער געפילט, אַז מער וועט
 ער שוין ניט קענען אַרויספאַרן איבער די גאַסן
 מיט אים? אַז ער וועט אים שוין ניט קענען
 מער וואַשן און פאַרשטן ווי אַ מאָל? ווער ווייס?

עליע איז געשטאנען א טרויעריקער און
געלאָזט דעם זיידן זיך אויסכליפען. ער האָט
זיך קיין ריר ניט געטאָן, ווי ער וואָלט געפילט.
אז מע טאָר דעם זיידן ניט שטערן אצינד.
אויך עלקע האָט דערפילט, אז די באַבע
איז ניט אזוי צוגעלאָזן צו איר ווי א מאָל.
ווי זי וואָלט וועלן אויסדריקן איר פראַטעסט.
האָט זי פון דער העלער הויט אָנגעהויבן קוויטשען
און שרײַען:

— באַבע! באַבע!! באַ—בע!!!

די באַבע איז געוואָרן אין פֿעס, צוגעגאנגען
צו איר און באַפוילן:

— שוויג, דו נאָרישער פויגל! אָט איז די
באַבע! נו, גענוג, זאָגט מען דיר!
ס'האָט אָבער ניט געהאַלפן און די באַבע
האָט איר צוגעטראָגן א נאָשוואַרג, פֿדי זי איינ-
צושטיילן.

ביז איין מאָל איז זיך פארלאָפן א מעשה.
וואָס האָט געמאכט, אז מער זאָל די באַבע אויף
איר עלקען ניט שרײַען.

פאסירט האָט אָט וואָס:

די באַבע איז אַראָפּגעגאנגען אַבנקויפן.
אין דרויסן איז געשטאנען א היץ. די זון האָט
געבאָקן יונג און אַלט. דער זיידע האָט זיך באַ-
נוצט מיט דעם, וואָס די באַבע איז אַוועק, און
ער איז אַראָפּגעגאנגען א קוק טאָן אויף עליען.

ער האָט אים אָנגעטרונקען און געגאָסן שעפלעך
קאלט וואסער אויף אים. נאָך דעם האָט ער זיך
צוגעזעצט אויף אַ קעסטעלע אָפרוען ביי דער
צעפראַלטער טיר פון דער שטאַל.

דער זיידע איז געזעסן אזוי אַ לאַנגע צייט,
ווייל ער האָט געוואַסט, אַז די באַבע וועט זיך
זאַמען. זי וועט מיסטמא אַרײַן צו דער איטאַ-
ליענער־כע זיך אָפרוען.

דאָס מאָל האָט דער זיידע ניט געטראָפּן.
די באַבע האָט זיך דערפּילט שוואַך אין גאָס
און ניט האַבנדיק אַנגעקויפט אַליין. וואָס זי
האַט געדאַרפט, האָט זי זיך געלאָזט צוריק אין
הויז אַרײַן. עס איז איר אָנגעקומען שווער אַרויפ-
צוגיין זי עטלעכע שטיגן, שווערער ווי אַלע מאָל.
און ווי זי האָט ענדלעך דערגרייכט די קיך, האָט
איר אַ שווינדל געטאָן דער קאַפּ און זי איז
אָוועקגעפאַלן אַ פאַרחלשטע אויפן דיל און זיך
ניט געקענט אַ ריר טאָן.

עלֶקע, וואָס האָט זיך דערפּרייט, וואָס די
באַבע איז דאָ צוריק, האָט מיט אַ מאָל דערזען.
אַז זי ליגט אויסגעצויגן אויפן דיל. דאָס איז
געווען צום ערשטן מאָל אין איר לעבן. וואָס
עלֶקע האָט געזען אַזאַ מאַדנעם פּילד. זי האָט
זיך דערשראָקן און אָנגעהויבן שרייען: „באַבע!
די באַבע האָט ניט געענטפּערט. האָט זי העכער
און בייזער געשרייען. די באַבע האָט ניט גע-

ענטפערט. האָט עלקע אָנגעהויבן שרייען הויך
און שנעל, אזוי הויך און אזוי נערווען, ווי קיין
מאָל פריער אין איר לעבן.

דער זיידע, וואָס האָט געהאַט אַ דרימל
געטאָן אויפן קעסטעלע, האָט זיך אויפגעכאַפט
פון עלקעס קולות. ער האָט אויך דערפילט, אז
עלקע שרייט עפעס מאַדנע, ווי קיין מאָל פריער.
וואָס קען עס זיין? זי הערט ניט אויף. זאָל
עמעצער אַ פּרעמדער זיין אין הויז, פאר וועמען
עלקע האָט מוֹרָא?

דער זיידע איז געוואָרן באַזאָרגט. ער האָט
גיך פאַרמאַכט די טיר פון דער שטאַל און זיך
געלאָזט גיין אַרויף. אַ שָכּן פון אַ קראָם האָט
אויך געהערט עלקעס גוואַלדן און ער האָט זיך
אויך געוואַנדערט. דערזען דעם זיידן, איז ער
מיט אים צוזאַמען אַרויפגעאַנגען אין הויז אַרײַן.
דער זיידע האָט אויפגעעפנט די טיר און
דערזען, ווי די באַבע איז געלעגן אויפן דיל.
ער האָט אָנגעהויבן ציטערן אין גאַנצן. דער שָכּן
האָט זי גענומען אָפּמינטערן. דער זיידע האָט
געזען, אז זי אָטעמט, אז זי לעבט. דער שָכּן
איז שנעל אַרונטערגעלאָפן רופן אַ דאָקטאָר.
די באַבע האָט דערווײל די אויגן געעפנט,
מיטן זיידנס היילף זיך אַוועקגעזעצט.
ערשט דאַן האָט עלקע זיך באַרוקט און
אַנטשוויגן געוואָרן.

דער דאָקטאָר איז געקומען, אויסגעהאָרנט
איר האַרץ, אָנגעזאָגט, וואָס זי זאָל טאָן, ווי
אויפצופאַסן אויף זיך.

פאַרן אוועקגיין האָט ער געזאָגט:
— איר האָט צו פאַרדאַנקען אייער פּאַפּוגי,
וואָס איר זיט לעבן געבליבן. ווען ער וואָלט
ניט געשרייען און איר וואָלט ניט באַקומען קיין
הילף אין דער צייט, וואָלט איר שוין איצט
ניט געלעבט.

די באַבע האָט זיך צעוויינט נאָכן דאָקטאָרס
אוועקגיין און זי האָט פאַר עלקעס איבערגעבן-
קייט איר אָפּגעפרעגלט אַ פאַר אייער.
עלקע האָט זיך פּאַסמאַקעוועט. צום ערשטן
מאָל, זינט זי געדענקט, האָט מען איר געגעבן
ניט קיין שטיקל אויף אַ גאָפל, נאָר אַ גאַנצן
טעלער אייער. דערפאַר האָט זי אפּגעדאַנקט
מיט זינגען ווי אַ קאַנאַריק, פון וואָס אי דער
זיידע, אי די באַבע האָבן האַרציק געלאַכט.
און אָפּשן האָבן זיי געלאַכט, ווייל זיי האָבן
זיך געפרייט, וואָס אַ דאַנק זייערע פריינד עליען
און עלקען איז די באַבע לעבן געבליבן?
מיסתמא יא.

פארלאג „גריניקע ביימעלעך“

אין פארלאג „גריניקע ביימעלעך“ זינען ביז איצט
דערשינען פאָלגנדיקע דערציילונגען
פון י. א. ראָנטש

1. **ווילי דער זינגער**
2. **י. דעבס און אונדזערע
קינדער**
3. **בריוו פון די קעמסקיל-בערג**

מיט באַשטעלונגען זיך ווענדן:
S. Bastomski Wilno, Stefańska 24.